

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VYBRANÉ ASPEKTY SPRÁVNĚPRÁVNÍHO
TRESTÁNÍ MLADISTVÝCH**

Autor práce: Vítězslav Lang

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Josef Kříha

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Mgr. Bc. Josefu Kříhovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

LANG, V. *Vybrané aspekty správněprávního trestání mladistvých : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2017. 50 s. Vedoucí bakalářské práce : Josef Kříha, Mgr. Bc.

Klíčová slova: Správní trestání, mladistvý pachatel, správní odpovědnost

Cílem bakalářské práce (dále jen „**práce**“) na téma „*Vybrané aspekty správněprávního trestání mladistvých*“ je formou teoretického vhledu aktuálně demonstrovat zvláštnosti správněprávní odpovědnosti mladistvých a zletilých osob. V rámci vedlejšího cíle zájmově komparativní formou demonstruje vybrané hmotněprávní a procesněprávní zvláštnosti „de lege lata“ účinné právní úpravy.

První kapitola rámcově vymezuje základní východiska správního práva trestního. Druhá kapitola vymezuje správněprávní odpovědnost mladistvého pachatele ve srovnání s odpovědností trestní. V rámci samostatných kapitol je užší formou detailně řešeno nosné téma samotného správního trestání mladistvých pachatelů z hlediska vybraných institutů hmotného i procesního práva. V rámci dílčích a zevšeobecňujících výstupů práce je z pohledu „de lege lata“ stavu vyhodnocena současná právní úprava a demonstrovány možné dílčí a zevšeobecňující „de lege ferenda“ legislativní návrhy.

ABSTRACT

LANG, V. *Selected aspects administrative criminal law of youthful* : Bachelor thesis. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2017. 50 p. Supervisor : Josef Kříha, Mgr. Bc.

Key words: Administrative punishment, juvenile offender, legal liability

The main objective of the bachelor thesis (hereinafter “**thesis**”), which is focused in “Selected aspects administrative criminal law of youthful”, is mapping of specific attributes of administrative law responsibility of juveniles and of full age persons. As the secondary objective of the **thesis** is point out to particular legislation distinctions of selected substantive law and procedural law from the perspective of currently applicable legislation.

The first chapter defines the basic principles of administrative criminal law. The second chapter defines the administrative legal responsibility of a juvenile offender in relation to criminal liability. The main topic is evaluation of the actual administrative punishment of juvenile offenders in terms of selected institutes of material and procedural law. Within partial and generalized outputs of the **thesis** is evaluated currently applicable legislation from the perspective of „de lege lata“ and are demonstrated possible partial and generalizing “de lege ferenda” legislative proposals.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Správní právo trestní	10
3 Správněprávní odpovědnost.....	11
3.1 Správněprávní odpovědnost mladistvého pachatele.....	12
3.2 Modely trestání mladistvých	13
4 Problémové aspekty správního trestání.....	14
4.1 Přestupky	14
4.1.1 Hranice přestupku	17
4.1.2 Zavinění přestupku.....	18
4.1.3 Pokus přestupku	18
4.1.4 Pokračování v přestupku	19
4.1.5 Trvající přestupek.....	19
4.1.6 Hromadný přestupek	19
4.2 Zásady ukládání správních trestů mladistvým	19
4.3 Správní tresty ukládané mladistvým pachatelům	20
4.3.1 Napomenutí	21
4.3.2 Pokuta.....	21
4.3.3 Komparativní analýza právní úpravy České a Slovenské republiky.....	23
4.3.4 Zákaz činnosti	24
4.3.5 Propadnutí věci.....	25
4.3.6 Zákaz pobytu.....	26
4.3.7 Zveřejnění rozhodnutí o přestupku	26
4.4 Ochranná opatření	28
4.4.1 Omezující opatření.....	28
4.4.2 Zabrání věci.....	29
4.4.3 Zabrání náhradní hodnoty	30

5	Správní řízení	30
5.1	Procesní způsobilost mladistvého v přestupkovém řízení.....	31
5.2	Vyrozumění zákonného zástupce	32
5.3	Požadavek rychlosti v řízení a ústního jednání	33
5.4	Ochrana soukromí mladistvého pachatele.....	34
5.5	Příkaz na místě a blokové řízení.....	35
5.6	Společné řízení	39
5.7	Promlčecí doba	39
6	Věková hranice odpovědnosti mladistvých.....	40
	Závěr.....	44
	Seznam použitých zdrojů	47
	Přílohy	50

Úvod

V dnešní době je čím dál více diskutována problematika protiprávního jednání mladistvých pachatelů. O aktuálnosti zkoumaného tématu mimo jiné svědčí i to, že je větší medializace policejního vyšetřování, ale i soudních kauz týkajících se tohoto tématu. Děje se tomu jak v televizním vysílání, tak i v jiných mediálních prostředcích, jako je například stále častěji používaný internet. S touto problematikou se setkáváme i v odborných článcích. Jedním z nejčastějších témat je v této souvislosti také snižování věkové hranice trestní odpovědnosti mladistvých.

Problematicke správních deliktů mladistvých pachatelů je v odborné literatuře věnována jen malá část. Jedinou ucelenou právní úpravou, která se zabývá správními delikty mladistvých, je v době zpracování „práce“ účinný zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen „**zákon o odpovědnosti**“). Do 30. června 2017 se problematice zabývající se správním trestáním mladistvých věnoval zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**zákon o přestupcích**“).

V „**zákoně o odpovědnosti**“ je v některých paragrafech zakotveno ustanovení týkající se mladistvých pachatelů. Zvláštní ustanovení o mladistvých jsou zahrnuta formálně v jednotlivých aplikacích ustanovení §§ 55 až 59 „**zákona o odpovědnosti**“.

Obecně je cílem „**zákona o odpovědnosti**“ zajistit komplexní právní úpravu podmínek správní odpovědnosti fyzických osob, právnických osob a podnikajících fyzických osob spolu se stanovením druhů správních trestů, ochranných opatření a zásad pro jejich ukládání, včetně právní úpravy řízení k uplatnění této odpovědnosti. „**Zákon o odpovědnosti**“ se vztahuje nejen na přestupky, jak tomu bylo v „**zákoně o přestupcích**“, ale na veškeré správní delikty mimo správních deliktů pořádkových, platebních a disciplinárních.

V rámci totožného určujícího období nabyt účinnosti zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích (dále jen „**zákon o některých přestupcích**“). „**Zákon o některých přestupcích**“ obsahuje výčet skutkových podstat přestupků, které nejsou obsaženy v jiných zákonech.

Dle názoru zpracovatele práce je správní odpovědnosti a formy trestání mladistvých pachatelů nedostačující a to hlavně z pohledu ukládání typu sankcí. A tím byla volba tématu práce determinována. V práci je používána i analogie k právu trestnímu, ve kterém je problematika páchaní deliktů mladistvým pachatelem upravena zvláštním zákonem. Věcná část práce v rámci samostatných výstupů bude vycházet ze zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže (dále jen „**zákon o odpovědnosti mládeže**“).

Práce je rozdělena do šesti hlavních kapitol. První kapitola obsahuje pohled na správní právo trestní. Druhá kapitola pojednává o správněprávní odpovědnosti, jejími funkcemi a pak o konkretizování správněprávní odpovědnosti mladistvých pachatelů. Třetí kapitola je věnována správním deliktům, nejdříve obecným definicím a posléze se věnuje podrobněji pojmu přestupek, zásadám pro ukládání správních sankcí mladistvým, poté konkrétním sankcím a ochranným opatření. V návaznosti na to pokračuje další kapitola věnovaná správnímu řízení. Poslední dvě kapitoly jsou věnovány osobnosti mladistvého pachatele a diskuzi nad snížením hranice trestní odpovědnosti mladistvého.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Práce formou širší teoretické komparativní analýzy reflektuje „de lege lata” stav právní úpravy zájmově poukazované s problematiky. V užším aspektu demonstruje zvláštnosti správněprávní odpovědnosti mladistvých a zletilých osob. Formou „de lege ferenda” vzhledu poukazuje na nedostatky a možná východiska těchto nedostatků pro tvorbu nově vznikajících zákonů, či novel zákonů stávajících, týkajících se převážně hmotněprávního správněprávního trestání mladistvých.

Věcná část práce je zpracována formou teoretického vzhledu. Srovnání právních úprav správněprávní odpovědnosti mladistvých, a to včetně odlišností od trestání zletilých osob. Z toho vyplývá, že bude používána metoda srovnávací tzv. metoda komparatistická. Problematika páchání deliktů nezletilých pachatelů je diskutovaným tématem v odborných člancích, ale také v jiných mediálních prostředcích např. na internetu je možné najít různé názory odborníků i laické veřejnosti. Rovněž se často diskutuje nad tématem snížení hranice věkové trestní odpovědnosti mladistvých.

2 Správní právo trestní

Tato kapitola se zabývá dvěma pojmy, zaprvé správním právem a za druhé trestním právem. Správní právo je definováno dle publikace Hendrycha jako “*část právního řádu, která upravuje veřejnou správu.*”¹ Správní právo tedy reguluje vztahy, které vyplývají z výkonů veřejné správy. Trestní právo je systém veřejnoprávních norem, které regulují vznik, změnu a zánik trestněprávních vztahů. V nejširším úhlu pohledu má trestní právo za úkol ochranu veřejného řádu, tedy chrání práva fyzických i právnických osob a řeší otázky viny a trestu za protiprávní jednání způsobené jak fyzickými, tak i právnickými osobami. Podle toho kým je vykonáváno se dělí na trestní právo justiční a trestní právo správní.

¹ HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, 792 s. ISBN 978-80-7179-254-3. s. 15

3 Správněprávní odpovědnost

Odpovědnost je obecné označení, které znamená nést následky svého chování v případě porušení zákona. Tyto následky jsou nazývány sankcemi a jsou společným znakem pro všechny druhy právní odpovědnosti. Správněprávní odpovědnost je konkrétní projev právní odpovědnosti. Hlavním znakem správněprávní odpovědnosti je to, že je realizována správními orgány a tedy je používána dle potřeb a podmínek veřejné správy. Je spojována s porušením povinností vůči veřejné správě nebo s narušením společenských vztahů chráněných veřejným zájmem. Z toho je patrné, že základním kamenem správněprávní odpovědnosti je protiprávní jednání subjektů správního práva a následkem je správní sankce. Zmíněné protiprávní jednání je označováno jako správní delikt. Z toho vyplývá, že správněprávní odpovědnost je odpovědností za správní delikty.² V nové právní úpravě platné od 1. července 2017 je pojem správní delikt plně nahrazen pojmem přestupek.

Správněprávní odpovědnost a sankce se navzájem ovlivňují. Na tuto skutečnost poukazuje P. Průcha, který ve své publikaci uvádí: *„Odpovědnost vystupuje jako sekundární povinnost snášet nepříznivé následky, vznikající v důsledku porušení povinnosti primární, zatímco sankce spočívá v těchto nepříznivých následcích samotných. Sankce je proto vždy v jistém slova smyslu odpovědností v akci, přičemž správněprávní sankce nelze ukládat jinak, než jako projev správněprávní odpovědnosti.“*³

Správněprávní odpovědnost má ve veřejné správě několik funkcí. Hlavní funkcí je funkce signalizační, protože signalizuje porušení práva. Dále lokalizuje toto porušení práva, z toho vyplývá hned dvě funkce, a to funkce dozorová a ochranná. Mimo jiné má funkci preventivně výchovnou, které je z pohledu zpracovatele práce nejdůležitější, protože svou realizací zabezpečuje odstranění překážek pro nerušený chod státní správy a uložení sankce působí jako prevence proti opakovanému spáchání činu.⁴

V **„zákoně o odpovědnosti“** jsou nově soustředěny podmínky správní odpovědnosti v jednom zákoně, což vede ke zjednodušení a zkvalitnění aplikační praxe nejen pro adresáty veřejné správy, ale též pro příslušné správní orgány. Nově platná

² PRŮCHA, P. *Správní právo obecná část*. 8. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Doplněk a Aleš Čeněk, 2012, 427 s. ISBN 978-80-7239-281-0. s. 381

³ tamtéž s. 387

⁴ PRŮCHA, P. *Správněprávní odpovědnost se zaměřením na problematiku stíhání přestupků*. 1. vydání. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1988. s. 42

právní úprava tak znamená pro správní orgány usnadnění jejich činnosti při projednávání přestupků, z důvodu dostatečného zákonného podkladu pro svou činnost s danými konkrétními vodítky, jak v řízení o přestupku postupovat. Tím dojde do budoucna na straně správních orgánů k odpadnutí nežádoucího a k právní jistotě a předvídatelnosti práva zcela určitě nepřispívajícího tápání na rozmezí správního řádu, judikatury a trestního práva. Za hlavní přínos se dá považovat i sjednocení procesních pravidel a jejich uplatnění v aplikační praxi pro různé správní orgány.

3.1 Správněprávní odpovědnost mladistvého pachatele

Za mladistvého pachatele se považuje takový pachatel, který v době spáchaní provinění dovrší věku patnácti let, ale není mu více než osmnáct let. Takto je uvedena hranice v zákoně. Kategorie mladistvých však není definována ve všech oblastech práva. Například v právu občanském kategorie mladistvých uvedena není. V tomto právu je podstatné, zda má fyzická osoba právní subjektivitu, tedy jestli je způsobilá k právům a povinnostem, čehož nabývá narozením.⁵

Správněprávní odpovědnost mladistvého pachatele a zletilé osoby je posuzována odlišně, z důvodu jejich rozumového, mravnímu, psychickému a somatickému vývoji. V trestním právu je postup pro trestání mladistvých upraven „**zákonem o odpovědnosti mládeže**“. V „**zákoně o odpovědnosti mládeže**“ jsou uvedeny dvě koncepce náhledu na odpovědnost mladistvého.⁶ Jednou z nich je tzv. podmíněná (relativní) trestní odpovědnost, která poukazuje na závislost stupně mravního a intelektuálního vývoje mladistvého v době, kdy byl spáchán trestný čin. Poukazuje také na to, že by mladistvý měl chápat své jednání, aby za něj mohl být trestně odpovědný. Druhým typem odpovědnosti je tzv. absolutní odpovědnost, která má danou pevnou spodní hranici věku, např. v trestním zákoně je touto hranicí dovršení patnáctého roku věku.

Spodní hranice patnácti let byla udávána i v přestupkovém právu v „**zákoně o přestupcích**“. Hranice byla zmíněná v ustanovení § 5 v „**zákoně o přestupcích**“ v negativním vymezení odpovědnosti za přestupek, kde bylo řečeno, že za přestupek není odpovědný ten, kdo v době jeho spáchaní nedovršil věku patnácti let.

⁵ SCHELLOVÁ, I. a kol. *Právní postavení mladistvých*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2004. s. 115

⁶ JELÍNEK, J.; MELICHAROVÁ, D. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou: (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů)*: podle právního stavu k 1. 9. 2004. 1. vydání. Praha: Linde, 2004, 144 s. ISBN 80-7201-493-5. s. 13-14

I v ustanovení § 55 v „**zákon o odpovědnosti**“ je udáno, že mladistvý je ten, kdo v době spáchání přestupku dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.⁷

Ve zmíněných právech tedy nastupuje odpovědnost za spáchaný čin následujícím dnem po dni patnáctých narozenin.⁸

3.2 Modely trestání mladistvých

Existují dva modely, jak přistupovat k trestání mladistvých. Prvním z modelů je takzvaný justiční model⁹. Tento model je založen na myšlence, že pachatel se na základě vlastní svobodné vůle rozhodl pro spáchání přestupku. Z hlediska přístupu k potrestání je tedy na místě, aby nesl odpovědnost za spáchaný přestupek. V rámci justičního modelu se hlavní důraz směřuje na projednání přestupku ve správnětrestním řízení.

Druhým z modelů je takzvaný sociálně opatrovnický model¹⁰. Tento druhý model je založen na myšlence, že je na prvním místě blaho mladistvého. V rámci tohoto modelu se vychází z předpokladu, že mladistvý spáchal přestupek nikoliv ze své vlastní libovůle, ale že byl ke spáchání přestupku doveden prostředím, ve kterém žije, např. působením sociálních, psychických a ekonomických vlivů. Přímý správní trest, jako v případě justičního modelu, nenapravuje vlivy prostředí, a proto na základě sociálně opatrovnického modelu nic neřeší. Pokud dojde k řešení přestupku, mělo by se v průběhu řešení dojít analýzou k tomu, proč se dané události přihodily a sjednat nápravu.¹¹ Např. zakázat vstupy mladistvého na sportovní utkání, kde podléhá negativnímu vlivu skupiny ovlivněné alkoholem, namísto jednorázových peněžních správních trestů, atp.

„**Zákon o odpovědnosti mládeže**“ týkající se trestání mladistvých je založen na sociálně opatrovnickém modelu.

⁷ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sběrka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3725

⁸ HORZINKOVÁ, E.; ČECHMÁNEK, B. *Přestupky a správní trestání: právní úprava k 1. 5. 2008*. 4. dopl. (1. vydání 1998). Praha: EUROUNION Praha, 2008, 311 s. ISBN 978-80-7317-069-1. s. 32

⁹ PEŘINOVÁ, Eva. Správněprávní trestání mladistvých v režimu přestupkového zákona. *Správní právo*[online]. 2011, **XLIV**(4), 209 -214 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/spravnepravni-trestani-mladistvych-v-rezimu-prestupkoveho-zakona.aspx>

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol.: *Základy kriminologie a trestní politiky*, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2005, str. 266

Zpracovatel práce je toho názoru, že ideálním řešením by bylo kombinování obou výše uvedených modelů do správnětrestních řízení, protože práce s mladistvými vyžaduje v některých případech, jak přímé správní tresty, tak zase opatření napravující negativní vlivy okolí. Upřednostňování jednoho modelu před druhým povede k tomu, že vznikne kategorie mladistvých, na které nebudou mít dostupné správní tresty řádný dopad. Např. mladistvý z movitého prostředí neberou peněžní správní trest jako trest, proto je důležité navrhnout opatření, kdy musejí investovat svůj osobní čas do nápravy, zatímco u některých jednorázových provinění mladistvých, kteří např. intenzivně sportují, je vhodnější udělit jednorázovou peněžitou pokutu, aby nemuseli zanechat sportovní činnosti.

4 Problémové aspekty správního trestání

Do této kapitoly by byl zařazen dle dříve platných právních předpisů pojem správní delikt. Správní delikt je základem správněprávní odpovědnosti. Tento pojem používá správní právo jako souborný název pro jednotlivé druhy správních deliktů, které se vyskytují v právní úpravě.¹² Jak již bylo řečeno výše o správní delikt se jedná, pokud je porušena nějaká právní povinnost dána normou správního práva.

Právní řád rozlišuje více druhů správních deliktů. Správní delikt je obecně protiprávní jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem a podle těchto znaků se dále správní delikty dělí. Mezi zmíněné znaky patří subjekt deliktu, zavinění a účel sankce. Na základě tohoto se správní delikty dělí na přestupky a jiné správní delikty. Do jiných správních deliktů patří jiné správní delikty fyzických osob, správní delikty právnických osob a podnikajících osob, správní disciplinární delikty a správní pořádkové delikty.

V nové právní úpravě, platné od 1. července 2017, je pojem správní delikt plně nahrazen pojmem přestupek a jím je odstraněna duplicita a nežádoucí odchylky.

4.1 Přestupky

Přestupky se zabýval „**zákon o přestupcích**“. Podle ustanovení § 2 odst. 1 „**zákona o přestupcích**“ je přestupkem zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo

¹² HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, 792 s. ISBN 978-80-7179-254-3. s. 423

jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.¹³ V ustanovení § 5 v „zákoně o odpovědnosti“ je přestupek definován jako společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li i trestný čin.¹⁴

Přestupek byl v dříve platných právních předpisech vymezen materiálními a formálními znaky. Pokud by některý ze zmíněných znaků chyběl, nejednalo by se o přestupek.

Do materiálních znaků byla řazena společenská škodlivost, tato byla vyjádřena v ustanovení § 2 odst. 1 „zákona o přestupcích“ jako jednání, které porušovalo nebo ohrožovalo zájem společnosti. Právě tento znak odlišoval přestupek od jiných správních deliktů, pokud by došlo k překrytí formálních znaků.

Do formálních znaků patřily obecné znaky a znaky skutkové podstaty. Obecnými znaky byly např. věk, přičetnost, zavinění. Obecné znaky byly společné pro všechny přestupky. Pomocí znaků skutkové podstaty se pak jednotlivé přestupky odlišovaly a docházelo k jejich charakterizaci a konkretizaci.¹⁵

Dále se s přestupkem pojí pojem skutková podstata přestupku, je charakterizována čtyřmi základními znaky. Těmito znaky jsou subjekt, subjektivní stránka, objekt a objektivní stránka.

V publikaci Průchy je objekt deliktu „...obecně vymezen jako jevy nebo společenské vztahy, proti nimž směřuje protiprávní a společensky nebezpečné jednání, přičemž tyto jevy a vztahy jsou chráněny zákonem. Obecně lze tedy u přestupku brát objekt jako jevy nebo společenské vztahy ve sféře působnosti správních orgánů, proti nimž směřuje protiprávní jednání občanů, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti.“¹⁶ Individuální objekt pak označuje konkrétně společenský zájem, který spáchaný přestupek narušuje, tedy sleduje příslušné odvětví či úsek veřejné správy, kde byl přestupek spáchan. Dále druhový objekt přestupku, dle kterého se přestupky dělí

¹³ ČESKO. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbíрка zákonů, Česká republika. 1990

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sbíрка zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3715

¹⁵ MATES, P. *Základy správního práva trestního*. 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, 180 s. ISBN 978-80-7400-357-8. s. 27-28

¹⁶ PRŮCHA, P. *Správní právo obecná část*. 8. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Doplněk a Aleš Čeněk, 2012, 427 s. ISBN 978-80-7239-281-0. s. 390

na přestupky proti pořádku ve veřejné správě, ty převažují, a přestupky proti veřejnému pořádku, přestupky proti občanskému soužití a přestupky proti majetku.

Dalším znakem skutkové podstaty je objektivní stránka. Objektivní stránka deliktu je z obecně právně teoretického hlediska určena protiprávním jednáním jako aktem volního chování, jeho škodlivým následkem a příčinným vztahem mezi jednáním a následkem. Toto jednání tedy spočívá v porušení určité právní povinnosti. Základem této povinnosti, která je přestupkem porušena, může být samotné ustanovení vlastní přestupkové právní úpravy, nebo se jedná o povinnost dána zvláštní normou, na kterou se ustanovení o přestupku přímo či nepřímo odvolává. Za přestupek je považováno i neplnění nebo opomenutí právní povinnosti.¹⁷

Dalším znakem skutkové podstaty přestupku je subjekt, který přestupek spáchá. Subjekt by měl být způsobilý právní odpovědnosti. Za subjekt je považována fyzická osoba, na které bude uplatněn postih za přestupek. V případě přestupku u právnických osob je vždy za přestupek odpovědná fyzická osoba, která právnickou osobu zastupovala při daném jednání. Z odpovědnosti za přestupek je podle právní úpravy vyloučena osoba mladší patnácti let a také osoba, která v době páčání přestupku nebyla ve stavu přičetném za předpokladu, že se do nepřičetného stavu nedostala požitím návykových látek či alkoholu. Subjektem může být cizinec i bezdomovec. Výjimkou jsou osoby, které používají výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva. Dále jsou vyloučeny osoby podléhající vojenské kázeňské pravomoci, příslušníci bezpečnostních sborů a osoby během výkonu trestu odnětí svobody.¹⁸

Posledním znakem skutkové podstaty je subjektivní stránka, která je představována jako zaviněním.

V „**zákoně o odpovědnosti**“ jsou zakotveny také pojmy pokus přestupku, pokračování v přestupku, trvajícím přestupek a hromadný přestupek. Tyto pojmy budou vysvětleny v následujících kapitolách.

„**Zákon o přestupcích**“ dále obsahoval vymezení soustavy sankcí, které přicházejí do úvahy v souvislosti se spácháním přestupku. Tato soustava obsahovala odstupňovaný systém opatření. Jednalo se o napomenutí, pokutu, zákaz činnosti

¹⁷ Tamtéž s. 391

¹⁸ PRŮCHA, P. *Správní právo obecná část*. 8. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Doplněk a Aleš Čeněk, 2012, 427 s. ISBN 978-80-7239-281-0. s. 392

a propadnutí věci. Jejich uplatnění však předcházela možnost zjednání nápravy samotným projednáním přestupku. O tom zda nápravou bude pouze samotné projednání nebo některé z dalších opatření rozhodoval správní orgán.

V nově platném „**zákoně o odpovědnosti**” se již nevyskytuje pojem soustavy sankcí, ale jedná se o pojem druhů správních trestů, které jsou zakotveny v ustanovení § 35 tohoto zákona. Do druhů správních trestů je řazeno napomenutí, pokuta, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo náhradní hodnoty a nově také zveřejnění rozhodnutí o přestupku.

„**Zákon o přestupcích**” dále obsahoval zvláštní ustanovení o mladistvých a to konkrétně v ustanovení § 19 „**zákona o přestupcích**”. Zde se říkalo, že při posuzování přestupku osoby, jež v době jeho spáchání dovršila patnáctý rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku (dále jen “**mladistvý**”), se přihlíží ke zvláštní péči, kterou společnost věnuje mládeži. Zvláštní ochrana mladistvým je pak zaručena přímo čl. 32 v Listiny základních práv a svobod. Tato ustanovení o mladistvých mají zabezpečit více výchovný než sankční dopad postihu za přestupek a náležitou ochranu v řízení o přestupku. Tím jsou zajištěna zvláštní pravidla, která musí správní orgán dodržovat při jednání s mladistvými v řízení o přestupku, při ukládání sankcí apod.¹⁹

V „**zákoně o přestupcích**” byly speciální úpravy pro mladistvé pachatele velmi stručné, z toho důvodu je v práci vycházeno i ze „**zákona o soudnictví ve věcech mládeže**”.

I v „**zákoně o odpovědnosti**”, který nabyt účinnosti od 1. července 2017, jsou též zvlášť zmíněna zvláštní ustanovení o mladistvých, která jsou zahrnuta v jednotlivých aplikacích ustanovení §§ 55 až 59 „**zákona o odpovědnosti**”.²⁰

4.1.1 Hranice přestupku

Pro právní kvalifikaci přestupku musí být definovány místní a časové hranice, v rámci kterých může přestupek existovat. Co se týče definice, kdy může dojít ke spáchání přestupku, tak to je uvedeno v odstavci 2 §2 „**zákona o odpovědnosti**“, který zní následovně: „*Přestupek je spáchán v době, kdy pachatel konal nebo v případě*

¹⁹ HORZINKOVÁ, E.; ČECHMÁNEK, B. *Přestupky a správní trestání: právní úprava k 1. 5. 2008*. 4. dopl. (1. vydání 1998). Praha: EUROUNION Praha, 2008, 311 s. ISBN 978-80-7317-069-1. s. 53

²⁰ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sběrka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3725-3726

opomenutí byl povinen konat. Není rozhodující, kdy následek nastane nebo kdy měl nastat.“

To znamená, že není rozhodující, kdy následky nastaly, či měly nastat, ale je rozhodující, kdy pachatel konal, či opomenul vykonání. Z pohledu mladistvých tedy, pokud došlo k následkům po dovršení plnoletosti, posuzuje se přešupek stále, jako by byl spáchaný mladistvým.

Co se týče definice místní hranice, tak v ustanovení 3 „**zákona o odpovědnosti**“ je uvedeno, že přešupek je možné spáchat na území České republiky, ať už zcela, nebo z části. Přešupek je rovněž možné spáchat na takovém území v cizině, které definuje platná mezinárodní smlouva.

Při porovnání s původně platným „**zákonem o přešupcích**“ je vymezení časové a místní hranice podobné s aktuálně platným „**zákonem o odpovědnosti**“.

4.1.2 Zavinění přešupku

Podle § 15 „**zákona o odpovědnosti**“ je definováno úmyslné zavinění přešupku a nedbalostní zavinění přešupku. Zavinění přešupku z nedbalosti je posuzováno stejně, jako úmyslné zavinění, s výjimkou, že nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění.

Zavinění z nedbalosti se dopustí osoba, která podle odstavce 3 § 15 „**zákona o odpovědnosti**“, za a) věděla, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhala na to, že tento zájem neporuší nebo neohrozí, nebo za b) nevěděla, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měla a mohla.

4.1.3 Pokus přešupku

V ustanovení § 6 v „**zákoně o odpovědnosti**“ je řečeno, že za pokus přešupku je považováno jednání fyzické, právnické nebo podnikající fyzické osoby, které bezprostředně směřuje k dokonání přešupku, jestliže k dokonání přešupku nedošlo.

Takové jednání je trestné, pokud tak stanoví zákon, a to stejně jako dokonany přešupek.

Odpovědnost za pokus přestupku zaniká, jestliže pachatel od dokonání přestupku dobrovolně ustoupil a odstranil nebezpečí, které jeho jednáním vzniklo zájmu chráněnému zákonem. Tím však nezaniká odpovědnost za jiný dokonáný přestupek, který již pachatel spáchal.²¹

4.1.4 Pokračování v přestupku

V ustanovení § 7 v „zákoně o odpovědnosti“ je jako pokračování v přestupku rozuměno takové jednání, jehož dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňujícím skutkovou podstatu stejného přestupku a spojujícím stejným nebo podobným způsobem provedení, s blízkou souvislostí časovou i v předmětu útoku.²²

4.1.5 Trvající přestupek

V ustanovení § 8 v „zákoně o odpovědnosti“ je za trvající přestupek považován takový přestupek, jehož znakem je jednání pachatele spočívající ve vyvolání a následném udržování protiprávního stavu nebo jednání pachatele spočívající v udržování protiprávního stavu, který nebyl pachatelem vyvolán.²³

4.1.6 Hromadný přestupek

V ustanovení § 9 v „zákoně o odpovědnosti“ je za hromadný přestupek označován takový přestupek, u kterého zákon vyžaduje pro vznik odpovědnosti za přestupek více útoků spojených společným záměrem.²⁴

4.2 Zásady ukládání správních trestů mladistvým

Existuje velké množství dokumentů věnující se zásadám jednání s mladistvými pachateli. Za zmínku stojí dokument OSN, konkrétně Úmluvu o právech dítěte, ve které jsou vymezeny práva a povinnosti dítěte a rodičů, ale i pohled mladistvého jako na pachatele, či obviněného, a určená pravidla pro řízení s mladistvým pachatelem.

Dalším dokumentem stojícím za zmínku je Doporučení č. 11 z roku 2008 Výborů ministrů členských států o evropských pravidlech pro mladistvé pachatele,

²¹ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3715

²² Tamtéž s. 3715

²³ Tamtéž s. 3716

²⁴ Tamtéž s. 3716

na něž se vztahují sankce nebo opatření.²⁵ Dokument obsahuje základní rozdělení, ve kterém upravuje přístup k mladistvému pachateli, klade důraz na práva mladistvého a říká, že sankce ukládané mladistvému by měly být preventivního a výchovného charakteru než sankčního. Jsou zde i pravidla typu, kdo, za jakých podmínek a jakým způsobem může uložit mladistvému sankci. V dokumentu chybí zásady správního trestání se zaměřením na mladistvé pachatele. Tyto zásady však nedefinuje ani správní řád ani je nedefinoval „**zákon o přestupcích**” a ani je nedefinuje nově platný „**zákon o odpovědnosti**”, z toho důvodu bude nutné použití analogie správního trestání dle „**zákona o soudnictví ve věcech mládeže**”.

4.3 Správní tresty ukládané mladistvým pachatelům

Správní tresty jsou ukládány správním orgánem na základě splnění určitých podmínek stanovených v „**zákoně o odpovědnosti**”. V ustanovení § 38 „**zákona o odpovědnosti**” jsou vyjmenována kritéria pro určení závažnosti přestupku a pro určení druhu a výměry správních trestů. Závažnost spáchaného přestupku se posuzuje na základě způsobu spáchání, např. je rozdíl mezi spácháním přestupku konáním nebo opomenutím, a také míry zavinění. Důležité je také zjištění následků daného přestupku a okolností, za kterých byl přestupek spáchán. A nesmíme také zapomenout na samotnou osobu pachatele.²⁶

Samotný správní trest má za úkol potrestat pachatele tak, aby již nepáchal protiprávní jednání, a když už jej spáchá, aby jej už neopakoval. Stanovený správní trest by tedy měl být úměrný ke spáchanému činu. U mladistvého pachatele je důležité, aby správní orgán přihlédl na věk, rozumový a mravní vývoj, majetkové poměry, ale i na sociální zázemí, ze kterého mladistvý pachatel pochází. Tudíž by správní trest měl být v takové výši, aby si mladistvý byl schopen svoje protiprávní jednání uvědomit a tedy aby v budoucnosti nedocházelo k jeho opakování. Správní trest však nesmí být příliš vysoký, aby výrazně neohrozil další vývoj a začlenění mladistvého do společnosti. Přílišná přísnost, nebo naopak malá přísnost, může mít za následek negativní dopad na mladistvého pachatele ve formě recidivy.

²⁵ COUNCIL OF EUROPE. *Recommendation CM/Rec (2008)11 on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures*. [online]. Wcd.coe.int, 5.12.2008. [cit dne 26.01.2017]. Dostupné na: <<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1367113&Site=CM>>.

²⁶ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3721-3722

Správní tresty, které mohou být uloženy za přestupek, jsou zakotveny v „**zákoně o odpovědnosti**” nebo jiným zvláštním zákonem. V současné právní úpravě nejsou vymezené správní tresty určené pouze pro mladistvé pachatele z toho vyplývá, že pro ně platí obecné správní tresty uvedené v „**zákoně o odpovědnosti**”. Pokud tedy není uloženo zákonem jinak, lze za každý přestupek uložit již výše zmíněné napomenutí, pokutu, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo náhradní hodnoty a zveřejnění rozhodnutí o přestupku. Dle dříve platného „**zákona o přestupcích**” bylo možné uložit zákaz pobytu a nebylo možné uložit zveřejnění rozhodnutí o přestupku.

4.3.1 Napomenutí

Jedná se o nejmírnější správní trest, který lze na základě „**zákona o odpovědnosti**” udělit. Jde především o prostředek morálního donucení, který má hlavně výchovnou funkci. Napomenutí je v praxi zpravidla ukládáno tam, kde se dle správního orgánu nejednalo o závažné jednání, ale v daném případě to nelze řešit bez správního trestu. Z ustanovení § 45 „**zákona o odpovědnosti**” vyplývá, že napomenutí slouží k upozornění pachatele na důsledek protiprávního jednání, jež mu podle zákona hrozí, pokud by se v budoucnu dopouštěl podobného jednání.²⁷

V případě mladistvých pachatelů by zpracovatel práce přestupek napomenutím neřešil, považuje ho za příliš mírný správní trest. Tento typ správního trestu by považoval za dostatečný pouze v případě, že se jednalo o mladistvou nerozvážnost, která vyplynula z nátlaku okolí a mladistvý pachatel svého činu opravdu lituje. V tomto případě by napomenutí jako výchovný a zároveň preventivní prostředek mohl být dostačující. Pokud by se jednalo o případ, kdy pachatel nestojí před správním orgánem poprvé nebo neprojeví žádnou lítost, nevidím napomenutí jako dostačující, naopak by mohlo vést k domněnce, že bude podobný čin pachateli vždy tolerován i v budoucnu.

4.3.2 Pokuta

Pokutu lze uložit za každý přestupek a jedná se tedy o nejvíce využívaný správní trest. Pokutou je zasáhnuto pachateli do jeho majetku na rozdíl od napomenutí, ale nemělo by se jednat o likvidační pokutu. Při ukládání výše pokuty by mělo být přihlédnuto k majetkovým poměrům pachatele. Správní orgán by měl mít tedy informace o pachateli, aby zvolená výše pokuty nebyla příliš nízká ani příliš vysoká. V případě nízké výše pokuty by neměla správný sankční účinek, tedy správný výchovný

²⁷ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3723

efekt. Dále by neměla být překročena výše pokuty stanovená zákonem a správní orgán je povinen odůvodnit rozhodnutí a jaké okolnosti vedli při volbě výše tohoto správního trestu.

V ustanovení § 13 „**zákona o přestupcích**“ bylo obecná výše horní hranice pokuty stanovena do 1 000 Kč, nestanovila-li zvláštní část „**zákona o přestupcích**“ nebo jiný zákon pokutu v jiné výši. „**Zákon o přestupcích**“ však uváděl i maximální částky pokut ve výši 2 000 Kč do 100 000 Kč. V blokovém řízení je možno uložit pokutu do výše 1 000 Kč, pokud tento zákon nebo jiný zákon nepřipouští v daném případě uložit pokutu vyšší, a v příkazním řízení se jednalo o částku do 4 000 Kč se stejnou podmínkou.

V „**zákoně o přestupcích**“ byla uvedena určitá specifika v ukládání pokut mladistvým. Horní hranice byla v tomto případě snížena na polovinu a nesměla být vyšší než 5 000 Kč. V případě blokového řízení bylo možné uložit mladistvému pokutu do maximální výše snižené na polovinu, přičemž však nesmí být vyšší než 2 500 Kč. Podle „**zákona o odpovědnosti**“ nově platí nejvyšší hranice pro pokutu částka nepřesahující částku 5 000 Kč pod podmínkou, že mladistvý není podnikající fyzickou osobou. V „**zákoně o odpovědnosti**“ je dále zmíněno uložení pokuty příkazem na místě a ta lze uložit do maximální výše 2 500 Kč, i v tomto případě platí podmínka, že výše pokuty neplatí v případě, je-li mladistvý podnikající fyzickou osobou.

S poukazem k legislativním aspektům ukládání správních trestů lze poukázat, zda má pro mladistvého pachatele tento typ sankce nějaký význam, když ve většině případů není jedinec ještě výdělečně činný, a tudíž za něj pokutu hradí jeho rodiče, nebo jiní zákonní zástupci. Pokud se tak stane, tak zůstává na rodičích, jak svého potomka potrestají. Výchovný účel má pokuta, dle názoru zpracovatele práce v případě, že je již mladistvý výdělečně činný a pokutu hradí sám. V ustanovení § 27 „**zákona o soudnictví ve věcech mládeže**“ je zanesena podmínka, že peněžité opatření lze uložit pouze mladistvému, který je výdělečně činný, opět s podmínkou stanovení výše s přihlédnutím k jeho majetkovým poměrům.²⁸

²⁸ HORZINKOVÁ, E.; ČECHMÁNEK, B. *Přestupky a správní trestání: právní úprava k 1. 5. 2008*. 4. dopl. (1. vydání 1998). Praha: EUROUNION Praha, 2008, 311 s. ISBN 978-80-7317-069-1. s. 44

4.3.3 Komparativní analýza právní úpravy České a Slovenské republiky

„**Zákona o přestupcích**“ vešel v platnost 18. 5. 1990 a jemu podobný zákon č. 372/1990 Zb. Zákon Slovenskej národnej rady o priestupkoch (dále jen „**zákon o priestupkoch**“) vešel v platnost 6. září 1990, to znamená ještě v době existence České a Slovenské Federativní republiky, která zanikla k 31. prosinci 1992 přijetím ústavního zákona č. 542/1992 Sb. ze dne 25. listopadu 1992 o zániku České a Slovenské Federativní Republiky. Obě nově vzniklé samostatné republiky si ponechaly až na výjimky platnou legislativu z předcházejících let, což se týkalo i „**zákona o přestupcích**“ a „**zákona o priestupkoch**“.

Zatímco v České republice byl „**zákona o přestupcích**“ nahrazen ke dni 30. června 2017 „**zákonem o odpovědnosti**“, tak v současné době stále platí ve Slovenské republice novelizovaný „**zákon o priestupkoch**“.

Co se týče určení skupiny mladistvých, tak jsou spodní věková hranice dovršení patnácti let věku a horní věková hranice dovršení 18 let věku pro oba zákony „**zákon o odpovědnosti**“ a „**zákon o priestupkoch**“ totožné. Rovněž oba zákony shodně stanovují, že se horní hranice sazby pokuty pro mladistvé snižuje na polovinu.

Dále jsou si oba porovnávané zákony podobné tím, že shodně umožňují uložení zákazu činnosti po dobu jednoho roku, za podmínky, že správní trest nebrání mladistvému v přípravě na budoucí povolání.

V „**zákoně o priestupkoch**“ je maximální výše pokuty, kterou lze nepodnikajícímu mladistvému udělit, stanovena na 300 €. V přepočtu na české koruny při kurzu, že 1 € se po zaokrouhlení na jednotky rovná 26 Kč, činní maximální výše pokuty 7 800 Kč, a to znamená, že je o 56 % vyšší než v České republice. Na druhou stranu průměrná hrubá měsíční mzda v České republice činila ke třetímu kvartálu roku 2017 po zaokrouhlení na celé tisíce 29 000 Kč a ve Slovenské republice po zaokrouhlení na celé tisíce 24 000 Kč, což znamená rozdíl 17%.

Je tedy zřejmé, že zatímco je ve Slovenské republice průměrná měsíční mzda o pětinu nižší, než v České republice, tak výše pokuty je o polovinu vyšší. Zpracovatel práce je toho názoru, že je správné stanovit vyšší maximální výši pokuty pro mladistvé, neboť pro mnohé případy maximální výše pokuty neznámá citelný postih, který by

měl mít výchovný charakter, ať už pro mladistvého, tak pro bezprostřední okolí mladistvého vedoucí ke zvýšení prevence jeho společensky škodlivého jednání.

Zpracovatel práce by souhlasil se zvýšením maximální výše pokuty pro mladistvé v České republice do výše jedné hrubé průměrné měsíční mzdy, ale pouze za podmínky, že by bylo snadněji možné dosáhnout možnosti splácet stanovenou pokutu na splátky, aby nedocházelo k natlačování méně finančně gramotných domácností do dluhových pastí způsobených komerční peněžní půjčkou.

4.3.4 Zákaz činnosti

V tomto případě se jedná o správní trest omezující povahy, kde hlavní smyslem je zabránit pachateli přestupek opakovat. Jde o velmi závažný zásah do právního postavení osoby pachatele, protože tímto správním trestem dochází k zamezení možnosti výkonu určité činnosti, resp. povolání.

Nejčastěji se tento typ správního trestu nepoužívá samostatně, ale spolu s již zmíněnou pokutou. Rozdílem mezi pokutou a zákazem činnosti je v tom, že pokutu lze uložit za každý přestupek, ale zákaz činnosti pouze za přestupek, u kterého je tento typ správního trestu uveden ve zvláštní části „**zákona o odpovědnosti**” nebo v jiném zákoně. Obecně však platí, že pokud není uvedeno ve zvláštní části „**zákona o odpovědnosti**” jinak, může být zákaz činnosti uložen nejdéle na dva roky.

Podmínkou pro uložení tohoto správního trestu je, že musí daná činnost, která je pachatelem vykonávána v pracovním nebo jiném poměru, nebo k níž je zapotřebí povolení nebo souhlas státního orgánu, a došlo-li ke spáchání přestupku danou činností nebo v souvislosti s ní.²⁹ Z toho vyplývá, že se jedná o přestupky spáchané při výkonu kvalifikovaných činností ohrožující či porušující zájem chráněný zákonem. Jedná se především o dopravní přestupky, kde zákaz činnosti souvisí s řízením motorového vozidla.

Pro uložení zákazu činnosti mladistvým platí zvláštní úprava. U mladistvých pachatelů může být uložen zákaz činnosti po dobu nejdéle jednoho roku, a to pouze v případě, že uložení tohoto správního trestu nebude bráněno mladistvému v přípravě na budoucí povolání. Jako příklad je možné uvést např. případ, kdy mladistvý pachatel

²⁹ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3723

je studentem oboru automechanik, v tom případě nelze uložit zákaz činnosti za dopravní přešupek, protože by bylo mladistvému bráněno v jeho přípravě na budoucí povolání.

Po uplynutí poloviny doby trvání správního trestu, je možné zažádat o upuštění od výkonu zbytku doby zákazu činnosti. Podmínkou je však prokázání, že další výkon správního trestu není potřeba, a to způsobem života pachatele. Za mladistvého pachatele podává návrh na upuštění od výkonu zbytku správního trestu jeho zákonný zástupce.

Dle „**zákona o odpovědnosti**“ lze zákaz činnosti mladistvému uložit pouze nejdéle na dobu jednoho roku.

4.3.5 Propadnutí věci

Jedná se o správní trest, který může být uložen samostatně nebo ve spojení s jiným správním trestem. Účelem tohoto správního trestu je omezení pachatele danou věcí páchat další přešupky, ale také zabránit, aby mohl mít pachatel z protiprávního jednání prospěch. Aby se mohlo mluvit o propadnutí věci, musí být věc, o kterou se jedná, individuálně a samostatně určena. V aplikaci ustanovení § 48 odst. 1 „**zákoně o odpovědnosti**“ stanovuje podmínky, za kterých lze správní trest uložit. Hlavní podmínkou je to, že věc, o kterou se jedná, musí patřit pachateli. Dále je zkoumáno, zda věc byla k přešupku užita, určena nebo zda byla přešupkem získána.³⁰ Aby mohl být správní trest propadnutí věci uložen, musí mít správní orgán jasné prokázáno, že věc zcela náleží pachateli, a tudíž je jejím vlastníkem. Daná věc musí být také dostatečně identifikována a konkretizována, aby nedošlo k záměně s jinou věcí.

Při rozhodování o propadnutí věci je správní orgán povinen přihlédnout, zda nemá věc hodnotu v nepoměru k povaze přešupku. Je důležité zohlednění nejen závažnosti přešupku, ale také majetkové poměry pachatele. Hodnota propadlé věci by neměla být natolik vysoká, aby zapříčiněná majetková újma odporovala účelu správního trestu a postihovala pachatele neúměrně tvrdě. Absolutní hodnota věci stanovena v zákoně není.

V případě tohoto správního trestu není uvedeno žádné zvláštní ustanovení týkající se mladistvého pachatele, tudíž je postupováno u mladistvých obdobně jako u zletilých pachatelů. Z mého pohledu se bude převážně jednat o případy, kdy je věc

³⁰ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přešupky a řízení o nich. In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3723-3724

přestupkem nabytá a to tedy například o nalezenou věc, kterou měl mladistvý pachatel odevzdat, ale nestalo se tak a používá ji jako by byla jeho.

V ustanovení § 49 „**zákona o odpovědnosti**” je zakotveno, ve spojení s tímto správním trestem, také propadnutí náhradní hodnoty. Takové opatření je užíváno v případě, že pachatel věc, která je prohlášena za propadlou, nějakým způsobem znehodnotí, poškodí nebo jiným způsobem zmaří její propadnutí. Pak je uloženo propadnutí náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě takové věci.

4.3.6 Zákaz pobytu

Zmíněný správní trest byl v rámci zákonodárné iniciativy do „**zákona o přestupcích**” přidán novelou č. 494/2012 Sb., s účinností od 15. ledna 2013. Smyslem zákazu pobytu bylo zabránění pachateli znovu spáchání přestupku v obci nebo její části, kde již byl přestupek spáchán. Byly zde udány přesné podmínky, z důvodu mimořádného zásahu do svobody pachatele, za kterých bylo možné správní trest uložit.³¹ Jednou z podmínek byla úmyslnost spáchání přestupku, ale také podmínka, že pachatel byl v posledním roce uznán vinným ze spáchání přestupku ve stejné obci nebo v její části. V podmínkách byla zakotvena i doba trvání správního trestu, ale také, že nesměl být zákaz vztažen na místo nebo obvod, ve kterém měl pachatel trvalý pobyt.

Tento správní trest, tedy zákaz pobytu, nebylo možné však uložit mladistvému pachateli za spáchaný přestupek. Z toho vyplývá, že to byl správní trest určený pouze pro zletilé pachatele.

Od 1. července v nově platném „**zákoně o odpovědnosti**” se již tento správní trest nevyskytuje.

4.3.7 Zveřejnění rozhodnutí o přestupku

V nově platné právní úpravě, konkrétně v ustanovení § 50 „**zákona o odpovědnosti**” je nově zařazen správní trest zveřejnění rozhodnutí o přestupku. Jedná se o správní trest, který lze udělit fyzické i právnické osobě. Při uložení tohoto správního trestu musí správní orgán dbát na přiměřenost trestu z pohledu soukromí pachatele a závažnosti přestupku.

³¹ Předpis č. 494/2012 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Část první, čl. 1.

Ke zveřejnění dochází až po nabytí právní moci rozhodnutí o přestupku a je zveřejněna výroková část rozhodnutí o přestupku. Výroková část rozhodnutí obsahuje lhůtu, během níž se rozhodnutí zveřejní, ta však nesmí být kratší jak 2 měsíce a delší než 6 měsíců a je počítána ode dne nabytí právní moci rozhodnutí.

Ke zveřejnění dochází ve veřejném sdělovacím prostředku a vyvěšením na úřední desce správního orgánu. Vyvěšení na úřední desce provádí na vlastní náklady správní orgán, který rozhodnutí vydal v 1. stupni, a to nejméně po dobu 15 dní a nejdéle na dobu 2 měsíců. Zveřejnění ve veřejném sdělovacím prostředku, určeném správním orgánem, je provedeno na náklady pachatele.

Dojde-li ke zrušení správního trestu zveřejnění rozhodnutí o přestupku v přezkumném, nebo v novém, řízení o přestupku anebo v soudním řízení správním. Informuje o tom správní orgán nebo soud, který tento správní trest zrušil, do 30 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí příslušný správní orgán, který původní rozhodnutí vydal. Tento správní orgán má za povinnost takové nové rozhodnutí zveřejnit a to na vlastní náklady obdobným způsobem jako původní rozhodnutí.

Ve zveřejněném rozhodnutí o přestupku nesmí být obsaženy údaje sloužící k identifikaci jiné osoby než pachatele.³²

4.3.8 Upuštění od uložení správního trestu mladistvému

„**Zákon o odpovědnosti**“ podle ustanovení § 59 stanovuje, že je možné od správního trestu pro mladistvého upustit, jestliže lze důvodně očekávat, že uložení omezujícího opatření zajistí jeho nápravu lépe, než správní trest.

Zpracovatel práce ani přes vynaložené úsilí nenalezl metodické pokyny, či platný judikát, které by vysvětlovaly parametry důvodného očekávání pro upuštění od správního trestu. Zpracovatel práce chápe toto ustanovení zákona jako vyložitelné pro každý správní orgán individuálně.

Zpracovatel práce se domnívá, že by mohl správní orgán k upuštění od správního trestu přistoupit, např. v případě, kdy mladistvý provedl ojedinělý správní delikt, kterého upřímně lituje a pokusil se zjednat nápravu. Nebo v případě, kdy byl mladistvý pachatel

³² ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3724

ovlivněn třetí osobou, jejíž rozumová vyspělost jí přinesla výhodu, nad mladistvým a jejíž rozumová vyspělost vmanipulovala mladistvého pachatele do správního deliktu.

4.4 Ochranná opatření

V přestupkovém právu se kromě správních trestů využívají také ochranná opatření. Ochranná opatření byla v aplikacích ustanovení §§ 16, 17, 18 „**zákona o přestupcích**” a řadila se mezi ně omezující opatření a zabránění věci. Rozdílem od správních trestů, které mají docílit majetkové či morální újmy pachatele, bylo využíváno ochranných opatření jako preventivního prostředku. Jednalo se tedy o odstranění nebo omezení dalšího porušování zájmů chráněných „**zákonem o přestupcích**”. Z toho důvodu nebyla ochranná opatření řazena mezi správní tresty, protože pokud došlo k případné újmě, vzniklé pachateli uložením opatření, nejednalo se o účel, za kterým bylo dané opatření použito, ale jednalo by se o vedlejší účinek.

U mladistvých pachatelů nebyly v „**zákoně o přestupcích**” zakotvena žádná omezení pro ukládání ochranných opatření. Využívalo se tedy obecných ustanovení s ohledem na osobu pachatele a s péčí, jež jim měla být věnována.

Obdobně je tomu i v nově platných právních předpisech. Ochranná opatření jsou zakotvena v ustanoveních §§ 51 až 54 v „**zákoně o odpovědnosti**”. Jedná se o omezující opatření, zabránění věci a nově zabránění náhradní hodnoty.³³

4.4.1 Omezující opatření

Omezující opatření sloužilo k zamezení pachateli opakovat přestupek porušování zájmů společnosti. V ustanovení § 17 „**zákona o přestupcích**” bylo stanoveno, že omezující opatření je omezení, které spočívá v zákazu navštěvovat určená veřejně přístupná místa a místnosti, v nichž se podávají alkoholické nápoje nebo se konají sportovní, kulturní nebo tělovýchovné podniky. Konkrétní místa, která nesmí pachatel přestupku navštěvovat, muselo být přesně definováno v rozhodnutím. Dané místo muselo být natolik konkretizované, aby nemohlo dojít k jeho záměně.

V „**zákoně o přestupcích**” bylo stanoveno, na které přestupky je možné omezující opatření uložit. Toto opatření nebylo možné uložit za všechny přestupky. Jednalo se tedy hlavně o přestupky týkající se ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, přestupky proti občanskému soužití, ale také přestupky proti veřejnému

³³ Tamtéž s. 3724-3725

pořádku. Jestliže správní orgán uložil omezující opatření, bylo tomu tak vždy ve spojení s jiným správním trestem, většinou tomu tak bylo ve spojení s pokutou a nejdéle na dobu jednoho roku. V případě omezujícího opatření nebylo možné podmíněně upustit od zbytku výkonu.³⁴ Správní orgán byl též povinen přihlídnout k závažnosti přestupku, následkům, ale též okolnostem, za nichž došlo k jeho spáchání a celkově k osobě pachatele, a z toho odvodit přiměřenost opatření.

V případě mladistvého pachatele bylo možné uložit omezující opatření zabráňující vstup na místa, kde se již v minulosti dopustil přestupku. Chápu, že z určitého pohledu může být omezující opatření chápáno jako velký zásah do práv mladistvého, ale z pohledu zpracovatele práce šlo o opatření předcházející pozdější recidivě. Jako názorný příklad bych uvedl sportovní utkání, kde se výtržnictví mladistvých vyskytuje dosti často, v tomto případě by mladistvému byla uložena pouze pokuta za daný přestupek, tu v případě že není výdělečně činný zaplatí jeho rodiče a on příště udělá stejný přestupek, protože na poprvé se mu v podstatě nic nestalo. Pokud by však k pokutě dostal ještě omezující opatření vstupu na stadion, na kterém přestupek spáchal, to už se ho dotklo podstatně více, protože se příštího utkání se svými přáteli už nemohl zúčastnit, v takovém případě si myslím, byl donucen do budoucna více přemýšlet o svém jednání.

Jak již bylo zmíněno, omezující opatření je zakotveno i v ustanovení § 52 „**zákona o odpovědnosti**“ ve stejném rozsahu jak tomu bylo v „**zákoně o přestupcích**“.

4.4.2 Zabránění věci

Šlo o obdobné opatření jako je v případě správního trestu propadnutí věci, i v tomto případě došlo k zabránění opakovanému použití věci ke spáchání přestupku nebo odebrání prospěchu ze spáchaného přestupku. I v tomto případě šlo o věc, která byla použita ke spáchání jednání vykazující znaky přestupku nebo došlo k jejímu získání při přestupkovém jednání.³⁵ Uložení tohoto opatření bylo možné v případě, že nebyl uložen správní trest propadnutí věci (nebylo to z právních důvodů možné), a také vyžadovalo-li to bezpečnost osob či majetku.

³⁴ MATES, P. *Základy správního práva trestního*. 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, 180 s. ISBN 978-80-7400-357-8. s. 88

³⁵ MATES, P. *Základy správního práva trestního*. 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, 180 s. ISBN 978-80-7400-357-8. s. 88-89

I v tomto případě musela věc náležet pachateli, kterého nebylo možné za přestupek stíhat nebo mu nenáležela zčásti či zcela. Pro vysvětlení se jednalo o případy, kdy s věcí nakládala osoba mladší patnácti let, a tedy nebyla za přestupek odpovědná z důvodu nedovršení požadované věkové hranice. Nebo došlo ke spáchání přestupku mladistvým, u kterého došlo k prokázání existence duševní poruchy v době spáchání přestupku, ale také v případě že mladistvý nebyl výlučným vlastníkem věci a bylo zde prokázáno spoluvlastnictví.

Vlastníkem zabrané věci se stával stát. Opatření nebylo možné uložit v případě, že hodnota dané věci je v nepoměru ke spáchanému přestupku.

Obdobně tomu je i v nově platném „**zákoně o odpovědnosti**“, konkrétně v ustanovení § 53.

4.4.3 Zabrání náhradní hodnoty

I v tomto případě jde o obdobné opatření jako u správního trestu propadnutí náhradní hodnoty. Šlo tedy o omezující opatření, které bylo použito za předpokladu, že věc, která mohla být zabráná, byla pachatelem zničena či jinak znehodnocena a tím došlo ke zmaření jejího zabrání. V tomto případě je uloženo zabrání náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě takové věci.

5 Správní řízení

Správní řízení zajišťuje projednání přestupků. Řízení o přestupcích bylo zakotveno ve zvláštní části „**zákona o přestupcích**“. V ustanovení § 51 „**zákona o přestupcích**“ bylo uvedeno, že není-li řečeno v „**zákoně o přestupcích**“ nebo jiném zákoně jinak, vztahují se na přestupkové řízení obecné předpisy týkající se správního řízení. Z toho vyplývá, že „**zákon o přestupcích**“ je speciálním předpisem správního řádu.

Jednání o přestupku probíhalo před věcně a místně příslušnými správními orgány, mezi které patřily obecní úřady s rozšířenou působností, zvláštní orgány obcí nebo jiné správní orgány určené zvláštním zákonem. V obcích mohly být zřízeny k projednávání přestupků komise a „**zákon o přestupcích**“ pak stanovoval složení

a způsob rozhodování dané komise.³⁶ Tak je tomu i v nově platném „**zákoně o odpovědnosti**”.

U projednávání přestupků mladistvých pachatelů nebyly na komisi kladeny žádné speciální požadavky vyplývající ze „**zákona o přestupcích**”. Zvláštností je, že v „**zákoně o soudnictví ve věcech mládeže**” je zakotvena podmínka o proškolení a zvláštní průpravu pracovníků působících s mladistvými pachateli, týkající se soudců, státních zástupců i příslušníků policejních orgánů. Z toho důvodu si zpracovatel práce myslím, že i ve správním právu by se měla tato podmínka vyskytnout v projednávání věcí týkajících se mladistvých pachatelů, právě z důvodu jejich věku a jiným aspektům, které by měl brát daný pracovník v potaz.

S platností „**zákona o odpovědnosti**” je v ustanovení § 111 uvedeno, že úřední osoba oprávněná na základě vnitřního předpisu správního orgánu nebo pověření vedoucím správního orgánu k provádění úkonů správního orgánu v řízení povinna mít vysokoškolské vzdělání nejméně v magisterském studijním programu oboru právo na vysoké škole v České republice. Nemá-li takové vzdělání, musí mít vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu v jiné oblasti a zároveň prokázat odbornou způsobilost zkouškou u Ministerstva vnitra. Obsahem takové zkoušky je ověření znalosti organizace a činnosti veřejné zprávy a právních předpisů v oblasti odpovědnosti za přestupek. Tyto požadavky musí splňovat předseda rozkladové komise, ale nemusí je splňovat osoba projednávající přestupek na místě, ministr nebo vedoucí jiného úředního správního úřadu.³⁷

5.1 Procesní způsobilost mladistvého v přestupkovém řízení

V „**zákoně o přestupcích**” nebylo nikterak specificky definována procesní způsobilost mladistvého, proto je tedy nezbytné vycházet z ustanovení § 5. Mladistvým je označována osoba, která již dovršila patnáctý rok a nepřekročila rok osmnáctý svého věku. Obdobně je tomu i v „**zákoně o odpovědnosti**”, kde je nutno vycházet z ustanovení § 55.

K dané problematice se také vyjádřil svým rozsudkem Nejvyšší správní soud, který uvádí, že pokud došlo ke spáchání činu osobou příčetnou, je dle „**zákona**

³⁶ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, 792 s. ISBN 978-80-7179-254-3. s. 437

³⁷ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sběrka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3742

o přestupcích” za něj odpovědná. A také pokud je v zákoně udávána mladistvému plná odpovědnost za jeho chování, musíme vycházet z toho, že i on je osobou plně procesně způsobilou v přestupkovém řízení.³⁸

5.2 Vyrozumění zákonného zástupce

V „**zákona o přestupcích**“ bylo v odstavci 2 § 74 uvedeno, že o nařízeném ústním jednání týkajícího se přestupku musí být vyrozuměn zákonný zástupce mladistvého. Výjimku z tohoto nařízení tvoří situace, kdy dojde k dovršení plnoletosti mezi spácháním přestupku a uskutečněním ústního jednání. Mladistvý, teď už zletilý, se považuje za schopného sám za sebe jednat, a proto komise zabývající se přestupkem nemusí zvat zákonného zástupce.

Výše uvedená skutečnost byla potvrzena rozhodnutím Nejvyššího správního soudu v rozsudku číslo 4 As 77/2014 – 33. V uvedeném rozsudku se stěžovatel domáhal zamítnutí žaloby soudu nižší instance, jejímž předmětem bylo podání žaloby vůči krajskému úřadu, který rozhodoval o přestupku spáchaném mladistvou v ústním jednání. Mladistvá se dopustila přestupku před dovršením zletilosti, avšak ústní jednání bylo svoláno až po dovršení zletilosti. Pachatelka přestupku se domáhala zneplatnění rozhodnutí o udělení pokutě, protože nebyl k jednání přizván její zákonný zástupce.

Nejvyšší správní soud rozhodl, že stížnost proti rozhodnutí krajského soudu je neopodstatněná, neboť s dovršením plnoletosti již není třeba přítomnost bývalých zákonných zástupců, ačkoliv se přestupek projednává s ohledem na to, že byl spáchán mladistvým a výsledkem jednání jsou pro mladistvé snížené správního trestu.

Čerstvě zletilý se může nechat zastupovat bývalým zákonným zástupcem pouze na základě plné moci, kterou by jej zletilý osobu zmocnil, jak umožňuje zákon číslo 500/2004 Sb. podle § 34.

Zpracovatele práce zaujala skutečnost, že v aktuálně platném „**zákoně o odpovědnosti**“ je podle odstavce 1 § 72 uvedeno, že zákonný zástupce a opatrovník mají právo na vyrozumění o zahájení řízení, právo navrhnout důkazy a činit jiné návrhy po celou dobu řízení, právo na poskytnutí informací o řízení potřebných k hájení práv a oprávněných zájmů mladistvého obviněného, právo vyjádřit v řízení své stanovisko, právo nahlížet do spisu, právo účastnit se ústního jednání a být přítomen při všech

³⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. ledna 2010, sp. Zn. 5 As 65/2009

úkonech v řízení, právo vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k jeho podkladům, právo na oznámení rozhodnutí, právo podat odvolání ve prospěch mladistvého obviněného proti rozhodnutí o přestupku nebo proti rozhodnutí o schválení dohody o narovnání a právo podat žádost o obnovu řízení nebo o vydání nového rozhodnutí. Zákonný zástupce a opatrovník mladistvého obviněného má právo zvolit mladistvému obviněnému zmocněnce.

V „**zákoně o odpovědnosti**“ není uvedeno, že musí být zákonný zástupce, či opatrovník informován o nařízeném ústním jednání, jak tomu bylo v dříve platném „**zákoně o přestupcích**“, ale jen že má právo být informován. Zpracovatel práce se pokusil vyhledat judikáty, které by tuto zajímavou změnu vysvětlovaly, ale veřejnosti přístupná databáze Nejvyššího správního soudu žádné výsledky nevrátila.

Aktuálně platný „**zákon o odpovědnosti**“ dle odstavce 2 § 80 stanovuje, že ústní jednání je nařízeno vždy, pokud je pachatelem přestupku mladistvý. Toto ustanovení se při porovnání se dříve platným „**zákonem o přestupcích**“ nezměnilo.

5.3 Požadavek rychlosti v řízení a ústního jednání

Požadavek na rychlost řízení jako takový v „**zákoně o přestupcích**“ nebyl zakotven, ale v „**zákoně o soudnictví ve věcech mládeže**“ tento požadavek zakotven je. Tento zákon udává, že není-li stanoveno jinak, má mladiství právo na to, aby projednání činu jím spáchaného proběhlo bez zbytečného odkladu a v přiměřené lhůtě. Zpracovatel práce si myslí, že by tato podmínka měla být zakotvena i ve správním právu, a to z toho důvodu, že by mohlo dojít při zdlouhavém jednání o přestupku k negativnímu působení na mladistvého pachatele.

Co se týká ústního projednání přestupku, ten už se v „**zákoně o přestupcích**“ objevoval a to v ustanovení § 74. Konkrétně ve druhém odstavci bylo uvedeno, že je-li z přestupku obviněný mladistvý, vyrozumí správní orgán o nařízení ústního jednání zákonného zástupce mladistvého pachatele a orgán sociálně-právní ochrany dětí. K jednání by nemělo dojít bez přítomnosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí, proto by mělo být doložitelné doručení tohoto vyrozumění. Tím byl také sledován zájem o právní ochranu mladistvých.³⁹ U samotného řízení o přestupku byla nutná účast mladistvého, z důvodu zvláštního přístupu k němu samotnému. Z toho důvodu se

³⁹ ČERVENÝ, Z.; ŠLAUF, V. *Přestupkové právo. Komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů*. 12. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2004, ISBN 80-7201-508-7. s. 162

přestupky mladistvých pachatelů neprojednávaly v příkazním řízení, protože to by probíhalo bez jeho účasti.

V „**zákoně o odpovědnosti**“ je ústní jednání zakotveno v ustanovení § 80. Zde jsou uvedeny všechny podmínky a požadavky týkající se ústního jednání.

5.4 Ochrana soukromí mladistvého pachatele

Již zmíněný „**zákon o soudnictví ve věcech mládeže**“ dává velký důraz na jakékoli škodlivé zásahy do života mladistvého, z toho důvodu je ve znění ustanovení § 5 tohoto zákona zakotvena zásada ochrany soukromí a též zásada presumpce nevinny. Zásada ochrany soukromí se vztahuje na celou dobu řízení, protože nepřiměřené zveřejňování informací může vést k poškození mladistvého, zejména jeho pověsti, což by mohlo zapříčinit problémy do budoucího života mladistvého, hlavně jeho začleňování například do pracovního kolektivu nebo jeho odsunutí na okraj společnosti. Z toho důvodu je hlavní líčení i veřejné zasedání neveřejné. Jde o zákonnou výjimku ze zásady veřejnosti.⁴⁰

Do doby než řízení skončí, je povoleno správním orgánům uveřejnit pouze ty informace, které nikterak neohrozí osobnost mladistvého. Vyhlášení rozsudku pak probíhá veřejně, ale údaje, sloužící k identifikaci mladistvého, být zveřejněny nemohou. Mezi výjimky však patří uveřejnění odsuzujícího rozsudku. Pokud by však identifikační údaje vedli k ochraně společnosti, pak je jejich uveřejnění možné.⁴¹

Z pohledu zpracovatele práce se v tomto případě jedná o jednu z nejpřísnějších zásad, ale považuje to za správné. Osobně se domnívá, že soukromí mladistvého je velmi důležité, hlavně v případě kdy mladistvý nakonec není uznán vinným z daného přestupku. V tomto případě by pak uveřejněním informací o jeho identitě mělo veliký dopad pro jeho další fungování ve společnosti. Z pohledu psychologie by mohlo docházet k velké zátěži na jeho osobu a mohlo by pak docházet k opakovanému protiprávnímu jednání právě proto, že už byl za viníka označován. Z tohoto důvodu si

⁴⁰ JELÍNEK, J.; MELICHAROVÁ, D. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou: (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů): podle právního stavu k 1. 9. 2004*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004, 144 s. ISBN 80-7201-493-5. s. 11

⁴¹ HERCZEG, J. *Veřejnost a řízení proti mladistvým. Zásada veřejnosti a přístup médií na jednání soudu*, 1. část [Systém ASPI] TP. – Trestní právo [cit. 2017-02-01] Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

zpracovatel práce myslí, že by při případné novelizaci „**zákona o přestupcích**“ měla být zakotvena zásada o ochraně soukromí mladistvého i v případě jednání o přestupcích.

Jediná zmínka o ochraně soukromí je v nově platném „**zákoně o odpovědnosti**“ v ustanovení § 50 při zveřejnění rozhodnutí o přestupku.

5.5 Příkaz na místě a blokové řízení

V současné době je znám institut příkazu na místě, který podle „**zákona o odpovědnosti**“ s účinností od 1. 7. 2017 nahrazuje dříve používaný institut blokového řízení uvedený v „**zákoně o přestupcích**“.

V případě blokového řízení se jednalo o zkrácený druh přestupkového řízení. Hlavními znaky byly neformálnost, rychlost postihu, ale též hospodárnost. K tomuto typu řízení se přistupovalo v případě, kdy byl přestupek spolehlivě zjištěn, ale nestačila pouhá domluva a pachatel souhlasil pouze k projednání přestupku v blokovém řízení. Ale i v případě blokového řízení byla stanovena jistá kritéria. Jedním z nich bylo, že správní orgán byl povinen přihlídnout k závažnosti činu, jeho následkům pro společnost, pohnutkám a osobnosti pachatele.

U blokového řízení bylo jediným možným správním trestem uložení pokuty. Pokud svolil pachatel k projednání přestupku v tomto typu řízení, zároveň souhlasil se zaplacením uložené blokové pokuty.⁴² Jestliže by s úhradou nesouhlasil, nemohlo by dojít k blokovému řízení, ale musel by se přestupek projednat v normálním, tedy řádném, přestupkovém řízení.

I v blokovém řízení bylo možné projednat přestupek mladistvého, ale v tom případě byly definované určité specifikace. U mladistvého pachatele nebyla možnost uložení vyšší pokuty než 5 000 Kč. Pouze v případě, kdy přestupkový nebo jiný zákon připustil za spáchaný přestupek uložit pokutu vyšší než 1 000 Kč. V blokovém řízení se horní hranice pokuty u mladistvého snižovala na polovinu, přičemž však nesměla být vyšší než 2 500 Kč. V ústním projednání přestupku tedy mladistvému mohla být uložena maximální pokuta ve výši 5 000 Kč a ve zkráceném blokovém řízení maximální pokuta ve výši 2 500 Kč.

⁴² ČERVENÝ, Z.; ŠLAUF, V. *Přestupkové právo. Komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů*. 12. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2004, ISBN 80-7201-508-7. s. 181

Jak již bylo uvedeno na začátku kapitoly, tak s účinností „**zákona o odpovědnosti**” došlo ke změnám i v případě blokového řízení. V tomto případě je blokové řízení nahrazeno vydáním příkazu na místě, jako inspirace takového rozhodnutí je bráno ustanovení § 150 odst. 5 správního řádu, tedy tato forma je uplatňována stejně jako stávající blokové řízení, tj. za souhlasu a přítomnosti osoby, které je ukládána povinnost. Takové rozhodnutí na místě nabude právní moci podpisem obviněného na příslušný blok. Náležitosti, které musí být uvedeny, v příkazovém bloku jsou udány v odst. 2 § 92. Případné přezkumné řízení příkazu na místě musí být zahájeno do 6 měsíců od nabytí právní moci tohoto příkazu.⁴³

Blokové řízení v souvislosti s mladistvým pachatelem považoval zpracovatel práce za výhodné řešení. Pokud se mladistvý k přestupku přiznal a souhlasil s uložením blokové pokuty, bylo dle zpracovatele práce zbytečné zahajovat leckdy zdlouhavé přestupkové řízení. Opět bylo ale na posouzení, zda takto uložená bloková pokuta měla v konečném důsledku i výchovný charakter, a nedocházelo-li k recidivě mladistvého pachatele.

Na druhou stranu po dalším seznamování se s problematikou zpracovatel práce ustoupil ze svého přímého názoru o blokových řízeních a dal za pravdu i odpůrcům blokového řízení, kteří blokovému řízení vyčítali jeho absenci opravných prostředků, zejména v souvislosti s nedozrálou rozumovou úrovní mladistvého, a to především takového, který čerstvě dovršil patnácti let věku.

Mladistvý ve věku patnácti let si již dokáže uvědomovat, že nese určitou odpovědnost za své skutky, avšak na druhou stranu, stále nemusí chápat důsledky svých skutků. Bylo velice pravděpodobné, že mladistvý, který byl konfrontován s nějakou mezní situací, např. v momentě, kdy jednal s příslušníkem městské policie, či s příslušníkem státní policie, mohl být náhlou vážností situace zaskočen, a mohl na základě neznalosti svých práv souhlasit s udělením blokové pokuty, která, jak bylo už uvedeno v předchozím textu, byla definitivní bez možnosti opravného prostředku.

Výsledkem této situace bylo, že stát a společnost splnily svůj úkol z pohledu strážce pravidel a výchovy mladistvých občanů, přičemž příslušník policie považoval věc za uzavřenou, stejně tak i stát. Na druhé straně však byl mladistvý, který se mohl cítit v bezvýchodné situaci, kdy nemohl beze strachu svému zákonnému zástupci předat

⁴³ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3739

odsouhlasenou blokovou pokutu, případně, který mohl považovat z důvodu neznalosti zákonů udělenou blokovou pokutu za nedůležitou, anebo, který cítil křivdu za to, že nemohl v mezní situaci řádně podat své vysvětlení situace a proběhnuvších událostí, čímž z pozice ukřivdění osoby celou záležitost, nikoliv ze strachu, ale z rozčilení neřešil.

S žádným takovým scénářem „**zákona o přestupcích**“ zřejmě nepočítal, přičemž je doložené, že takové situace nastaly, jak je např. známo z judikátu Nejvyššího správního soudu číslo jednací 5 As 65/2009 – 39 ze dne 20. ledna 2010.

Výše uvedený judikát se zabýval stížností zákonného zástupce mladistvého, který napadl rozhodnutí krajského soudu o platnosti exekuce vedené na domácnost mladistvého, tedy i na domácnost stěžovatele. Mladistvý se dopustil jízdy na neosvětleném jízdním kole, za což byl zastaven městskou policií. Policisté na místě udělili blokovou pokutu ve výši 400 Kč, kterou mladistvý potvrdil svým podpisem.

Dle vyjádření stěžovatele se mladistvý přestupku dopustil, avšak při řešení přestupku se zalekl uniformované policejní hlídky, která navrhla situaci řešit blokovou pokutou. Mladistvý následně v pro něj stresové situaci nevěděl, jak se k dané situaci postavit a potvrzení o blokové pokutě zahodil. Následně došlo k zahájení exekučního řízení, proti kterému podal stěžovatel žalobu ke krajskému soudu.

Krajský soud žalobu zamítl z důvodu, že žalobcem byl zákonný zástupce, nikoliv mladistvý, který celou situaci svým jednáním způsobil. Dále bylo velice razantním způsobem sděleno, že mladistvý si nese následky svých činů, a že jeho podpisem blokové pokuty nedošlo k omezení jeho práva, aby byl ve věci řešení přestupku přítomen jeho zákonný zástupce.

Jak je z výše uvedené proběhnuvší události zřejmé, udělení blokové pokuty mladistvému, který není ještě natolik rozumově vyzrálý, způsobilo mnoho dalších nepříjemností. V tomto případě situace dospěla až k exekuci, která zatížila rozpočet domácnosti mnohem citelněji, než stanovovala mez pro maximální výši správního trestu v blokovém řešení přestupku.

Zpracovatel práce proto ustoupil ze svého razantního názoru a přemýšlel, jak by se dalo takovým událostem, jako bylo popsáno v judikátu Nejvyššího správního soudu číslo jednací 5 As 65/2009 – 39 předcházet.

Nyní je díky „**zákonu o odpovědnosti**“ bloková pokuta nahrazena takzvaným příkazem na místě, resp. příkazovým blokem, přičemž „**zákon o odpovědnosti**“ v odstavci 1 § 101 umožňuje zahájit přezkumné řízení do 6 měsíců od právní moci tohoto příkazu. To je určité zlepšení, zvláště pro situace, kdy mladistvý nedokáže podat své vyjádření k přestupku, ať už z důvodu rozrušení, strachu, či z jiného důvodu. Ale stále není řešen scénář, kdy mladistvý ze strachu, či z hlouposti, příkaz na místě zatají zákonným zástupcům.

Jako nejjednodušší řešení se zpracovateli práce jeví, aby v případě vydání příkazu na místě mladistvému byla zaslána kopie dokladu o uložení příkazu na místě na adresu zákonných zástupců provinilého mladistvého doporučeným dopisem. Zaslání kopie doporučeným dopisem není přehnaně nákladnou pracovní operací, která by vážně zkomplikovala průběh řešení přestupku. Navržené řešení by mohlo snížit riziko, že domácnost provinilého mladistvého nespadne do exekučního řízení, avšak neřeší situaci, kdy mladistvý ze strachu, či neznalosti odsouhlasí příkaz na místě.

Současně je si zpracovatel práce vědom, že existuje další rozsudek Nejvyššího správního soudu číslo spisu 2 As 68/2009 – 64 ze dne 9. února 2010, který se týká vedení přestupkového řízení ve věci přestupku spáchaného mladistvým pachatelem.

Mladistvý pachatel se dopustil krádeže herní konzole a dvou kusů her v obchodním domě, přičemž vznikla škoda nepřesahující částku 5000 Kč, takže čin mladistvého pachatele spadal do kategorie přestupku.

Řešení přestupku se ujal Městský úřad, který uložil pokutu a nařídil uhradit náklady přestupkového řízení, přičemž se pokoušel veškeré písemnosti adresovat zákonným zástupcům mladistvého pachatele. Veškeré komplikace vznikly s problémem určení zástupce mladistvého, který měl být adresátem rozhodnutí ze strany městského úřadu.

Zpracovatele práce zaujalo, že v tomto případě se městský úřad neobrátil přímo na mladistvého, když v judikátu číslo jednací 5 As 65/2009 – 39 bylo jasně prohlášeno, že mladistvý je schopen být veden jako strana přestupkového řízení na základě „**zákona o odpovědnosti mládeže**“.

Proto by rád zpracovatel práce ke svému návrhu řešení ukládání příkazu na místě ještě navrhl, aby se odesílaly dvě kopie uloženého příkazu na místě, a to jedna

zákonným zástupcům a druhá orgánu sociálně právní ochrany dětí, který by mohl v případě nečinnosti jedné ze zúčastněných stran intervenovat.

5.6 Společné řízení

V „**zákoně o odpovědnosti**“ je v ustanovení § 88 zařazeno společné řízení jako zvláštní druh řízení.

Tento typ řízení se používá v případech, kdy se pachatel dopustil více přestupků, jejichž skutková podstata se týká porušení právních povinností vyskytujících se ve stejné oblasti veřejné správy, a k jejich projednání je příslušný týž správní orgán.

Rovněž do tohoto typu řízení spadají přestupky více podezřelých, jestliže spolu souvisejí, jejichž skutková podstata se týká porušení právních povinností vyskytujících se ve stejné oblasti veřejné správy a k jejich projednání je příslušný týž správní orgán.

Ve společném řízení se však neprojednává přestupek, který byl spáchán po zahájení řízení o jiném přestupku.

V případě mladistvých pachatelů se tento typ řízení používá v případě, že se více mladistvých dopustilo více přestupků, které spolu souvisejí, jejichž skutková podstata se týká porušení právních povinností vyskytujících se ve stejné oblasti veřejné správy a k rozhodnutí o těchto přestupcích je příslušný týž správní orgán, pokud je to vhodné z hlediska zjištění stavu věci, hospodárnosti a rychlosti řízení a s přihlédnutím k mladistvým osobám. Je zde ale též zdůrazněna podmínka, že nesmí dojít k újmě mladistvého podezřelého. V tomto případě je rychlejší proces týkající se mladistvých pachatelů opět výhodou, jak už bylo zmíněno v předchozím případě.

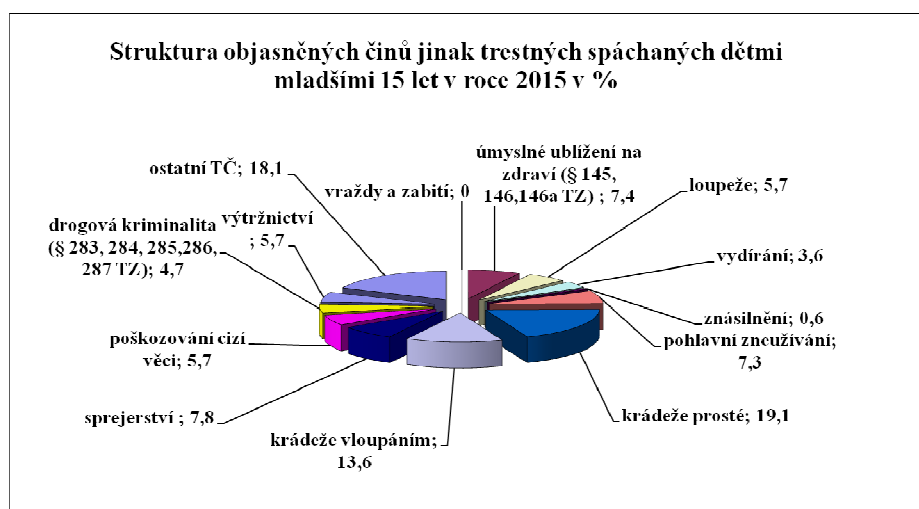
V případě urychlení řízení nebo jiného důležitého důvodu lze jednotlivý skutek ze společného řízení usnesením vyloučit a vést o něm samostatné řízení.⁴⁴

5.7 Promlčecí doba

Promlčení je jedním ze způsobů zániku odpovědnosti. V době před účinností „**zákona o odpovědnosti**“ bylo v jednotlivých zákonech obsahujících skutkové podstaty přestupků zakotvena promlčecí doba značně rozdílně, proto byl i v tomto případě v nově vzniklém zákoně, tedy „**zákoně o odpovědnosti**“, požadavek na sjednocení režimu promlčení. Pro zákonodárce to nebyl lehký úkol, z důvodu

⁴⁴ Tamtéž s. 3734

rozdílného charakteru jednotlivých přestupků a rozdílných názorů na toto téma. Mezi skutkovými podstatami přestupků jsou zařazeny jak bagatelní činy, tak i závažná protiprávní jednání, které jsou sankcionovány milionovými pokutami. Jako další odlišnost by též zpracovatel práce vyzdvihl rychlost odhalení jednotlivých přestupků, tím má na mysli, že například dopravní přestupek je odhalen ihned po jeho spáchání, ale třeba protiprávní činy, týkající se např. daňových podvodů, mohou být odhaleny až s odstupem času.

Z toho důvodu byly s účinností od 1. července 2017 v „zákoně o odpovědnosti“ stanoveny dva typy promlčecí doby - první na dobu jednoho roku a druhá na dobu tří let. Tříletá promlčecí doba se týká zvláště závažných přestupků, za něž pachatelé hrozí pokuta alespoň s horní hranicí 100 000 Kč, nebo jsou-li tak označeny zákonem.

Pokud dojde k přerušení promlčecí doby, začne promlčecí doba běžet od začátku. Jako důvod přerušení je uváděno např. zahájení řízení o přestupku, ale také vydání rozhodnutí o přestupku. Tímto opatřením dochází k zmenšení počtu promlčených přestupků, než jak tomu bylo s dříve platnými zákony.⁴⁵

6 Věková hranice odpovědnosti mladistvých

V souvislosti s mladistvým pachatelem je také diskutována problematika snížení věkové hranice pro trestní odpovědnost právě mladistvých pachatelů. K projednávání snížení věkové hranice dochází již několik let. V souvislosti s touto problematikou se objevují mnohdy protichůdné názory.

⁴⁵ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2016, částka 98, s. 3720

Za mladistvého pachatele se považuje ten, kdo v době spáchaní provinění dovrší věku patnácti let, ale není mu více než osmnáct let. Takto je uvedena hranice v zákoně. Z odpovědnosti za přestupek je tedy nyní podle právní úpravy vyloučena osoba mladší patnácti let a také osoba, která v době páchaní přestupku nebyla ve stavu přičetném za předpokladu, že se do nepřičetného stavu nedostala požitím návykových látek či alkoholu.

Na jedné straně tedy stojí ti, co chtějí snížit věkovou hranici, z důvodu zvyšující se kriminality související s dětmi do patnácti let.⁴⁶ V tomto případě je poukazováno na vyspělost jedinců, kteří si uvědomují, že páchají trestný čin a spoléhají právě na to, že nejsou trestně odpovědní. Diskutabilní je zda pouze nedochází k vyššímu upozorňování na páchaní těchto činů pomocí mediálních kauz.

Na druhé straně názor odborníků, kteří nevidí důvod ke snižování věkové hranice. Tito odborníci vycházejí ze statistických údajů Policejního prezidia ČR, které jsou dále znázorněné pomocí grafu a tabulky v příloze č. 1.

Ze statistických údajů Policejního prezidia ČR bych dále ještě uvedl výše zobrazený graf, ze kterého je patrná struktura objasněných činů jinak trestných spáchaných dětmi mladších 15 let v roce 2015.

Byl proveden i kriminologický výzkum na zjištění názor odborné veřejnosti, týkající se právě snižování věkové hranice trestní odpovědnosti.⁴⁷ Jednalo se o odborníky z řad soudců okresních soudů pro mládež, státních zástupců specializující se na protiprávní činy mládeže a další osoby pracujícími s mladistvými pachateli. Většina dotazovaných však byla proti snížení věkové hranice, a to se jednalo přímo o odborníky zabývající se danou problematikou týkající se mladistvých.⁴⁸

Poslední zmínku o diskuzi nad snížením věkové hranice byla zaznamenána k datu 28. února 2016. Kdy předseda sněmovního ústavně-právního výboru Jeroným Tejc (ČSSD) předložil návrh ke snížení věkové hranice z 15 na 13 let u nejzávažnějších

⁴⁶ VÁLKOVÁ, Helena. 15-14-15 = dolní věková hranice trestní odpovědnosti v České republice v roce 2009. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 15, s. II.

⁴⁷ ZEZULOVÁ, J. Několik poznámek k výzkumu „Věková hranice trestní odpovědnosti a kriminalita mládeže.“ *Státní zastupitelství*, 2011, roč. 9, č. 1-2, s. 50

⁴⁸ VÁLKOVÁ, Helena; HULMÁKOVÁ, Jana. *Odborníci: Hranici trestní odpovědnosti není nutné snižovat*. idnes.cz [online]. Publikováno 7. 10. 2008 [cit. 16. 8. 2015]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/odbornici-hranici-trestni-odpovednosti-neni-nutne-snizovat-prt-/zpr_archiv.aspx?c=A081003_114748_kavarna_bos

trestných činů, jako je vražda, loupež s následkem smrti a znásilnění. Oponenty tohoto návrhu byli ministr spravedlnosti Robert Pelikán (ANO) a bývalý ministr spravedlnosti nynější poslanec ODS Pavel Blažek, kteří souhlasí se snížením trestní odpovědnosti dětí, ale snížili by hranici pouze na 14 let a to pro všechny trestné činy nejen na ty vybrané. U všech zmiňovaných návrhů by však zůstala stávající hranice 15 let pro legální sexuální styk.

K tématu snížení hranice trestní odpovědnosti mladistvých se též vyjádřil bývalý ministr spravedlnosti a europoslanec za TOP 09 Jiří Pospíšil, který s návrhem snížení obecně souhlasí. Zároveň podotkl, že nižší hranici trestní odpovědnosti než 15 let mají dvě třetiny evropských zemí. Pospíšil ale zpochybňuje různé věkové hranice pro různé trestné činy.⁴⁹

Ke zklamání zpracovatele práce se výzkum i debata poslanců věnovala pouze pro snížení věkové hranice odpovědnosti pouze v případě trestných činů. Zmíněný výzkum byl vztažen hlavně ke snížení dolní věkové hranice v trestním právu, otázkou zůstává zda by došlo ke snížení i v právu správním. Dle názoru zpracovatele práce by se spodní věková hranice patnácti let měla snížit na čtrnáct let v obou zmíněných oblastech s tím, že v případě by mělo dojít k přizvání znalce z oboru psychologie a z oboru psychiatrie na posouzení mravního a rozumového vývoje jedince, který čin spáchal. Znalci by měli za úkol stanovit závěr o zdravotní, rozumové a mravní vyspělosti mladistvého páchající daný trestný čin, či správní delikt, a určit tak jestli si byl jedinec vědom, co svým jednáním způsobuje. Podle závěru, ke kterému by výše zmínění odborníci došli, by mělo dojít k určení způsobu a výše trestu pro mladistvého pachatele, který daný čin spáchal.

Zpracovatel práce si je vědom možných námitek od odpůrců jeho názoru týkajících se popření smyslu správního řízení, kterým je rychlost a hospodárnost, oproti posuzování trestných činů před soudy několika instancí. Rovněž si je zpracovatel práce vědom, že výsledky od znalců z oboru psychologie a z oboru psychiatrie na posouzení mravního a rozumového vývoje jedince není možné získat na počkání, a že se musejí finančně kompenzovat.

⁴⁹ VÁLOVÁ , I. a kol., *Tejč navrhne snížení hranice trestní odpovědnosti na 13 let*. Česká justice [online]. Publikováno 28. 2. 2016 [cit. 1. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/02/tejc-navrhne-snizeni-hranice-trestni-odpovednosti-na-13-let/>

Z toho důvodu, by zpracovatel práce rád upřesnil svůj názor tak, že by se v případě práva správního posuzovala míra škodlivosti přestupku pachatelů ve věku čtrnácti let. Pokud by správní orgán dospěl k názoru, že byl spáchaný přestupek natolik škodlivý, aby správní orgán uložil tvrdší trest např. zákaz činnosti, který má dlouhodobější vliv na pachatele, bylo by vhodné znát mravní a rozumový stav mladistvého pachatele. V ostatních případech měkčích trestů, jako je např. příkazní řízení, či zveřejnění rozhodnutí o přestupku, by bylo v rámci zachování hospodárnosti správního řízení od přivolávání znalců upuštěno.

Co se týče trestních činů, tam by zpracovatel práce vždy požadoval zapojení od znalců z oboru psychologie a z oboru psychiatrie na posouzení mravního a rozumového vývoje jedince.

Závěr

Práce je zaměřena na problémové aspekty správního trestání mladistvých pachatelů. Hlavním cílem bylo objasnění a zpracování problematiky správněprávní odpovědnosti mladistvých ve srovnání s právem trestním, ale též zhodnocení aktuální úpravy správněprávního trestání.

Jak již bylo řečeno v úvodu, správněprávní odpovědnost mladistvých pachatelů není v zákonech dostatečně specifikována. Při zpracovávání věcné části práce se zpracovatel v tomto názoru pouze utvrdil. Jediným zákonem, který upravuje správní trestání mladistvých pachatelů za spáchání deliktů je v době zpracování práce „**zákon o odpovědnosti**“, a i ten pouze zvláštním ustanovením o mladistvých. Což zpracovatel práce považuje za nedostatek, protože při porovnání s trestní úpravou, u které se setkal se speciální úpravou pro mladistvé, je zvláštní ustanovení v „**zákoně o odpovědnosti**“ velmi stručné. Ve speciálním zákoně v trestním právu jsou uvedeny přesně limity sankcí, délka trestu, ale i zvláštní přihlídnutí ve věcech mládeže. Tak podrobná klasifikace zpracovateli práce ve zvláštním ustanovení o mladistvých chybí.

V „**zákoně o odpovědnosti**“ platném od 1. července 2017 jsou zvlášť zmíněna zvláštní ustanovení o mladistvých, která jsou zahrnuta v jednotlivých aplikacích ustanovení §§ 55 až 59. Obecně je cílem nového „**zákona o odpovědnosti**“ zajištění komplexní právní úpravy podmínek správní odpovědnosti fyzických osob, právnických osob a podnikajících fyzických osob spolu se stanovením druhů správních trestů, ochranných opatření a zásad pro jejich ukládání, včetně právní úpravy řízení k uplatnění této odpovědnosti. „**Zákon o odpovědnosti**“ se vztahuje nejen na přestupky, jak tomu bylo doposud, ale na veškeré přestupky mimo přestupky pořádkové, platební a disciplinární. Oproti v minulosti účinnému a již zrušenému „**zákonu o přestupcích**“ se jedná o ucelenější a hlavně komplexnější zákon. Jen pro představu trochu čísel, právní úprava a podmínky pro přestupky byly před účinností zmíněného zákona definovány různým způsobem ve 250 zákonech. Dohromady se jednalo o 2 200 skutkových podstat přestupků a 5 100 skutkových podstat jiných správních deliktů, dle nového „**zákona o odpovědnosti**“ nazývány přestupky. V důsledku toho, jak již bylo řečeno výše, se musely orgány, které postihují přestupky, uchýlovat k analogii práva, využívat instituty, které vyplývají z trestního práva, případně z judikatury.

Tzv. nový přestupkový zákon, jak je v některých publikacích nazýván „**zákon o odpovědnosti**“, tedy komplexně upravuje základy a podmínky odpovědnosti za přestupek, druhy správních trestů a pravidla pro jejich ukládání včetně řízení o přestupku. Skutkové podstaty přestupků budou však i nadále upraveny v sankčních ustanoveních zvláštních zákonů upravujících výkon státní správy na jednotlivých úsecích. Hlavní důvodem je také to, že jednotlivé skutkové podstaty přestupků jsou většinou založeny na porušování povinností stanovených právě těmito zvláštními zákony. Vedle zmíněných zvláštních zákonů jsou některé přestupky obsaženy v dalším novém zákoně (zákon č. 251/2016 Sb.), který nabyl účinnosti od stejného data jako „**zákon o odpovědnosti**“.

Za nedostatek zpracovatel práce považuje i ukládání správních trestů v podobě pokut, protože dle jeho názoru je v případě mladistvých nepříliš vhodným řešením z důvodů, že většina mladistvých pachatelů není výdělečně činných, a proto považuje tento správní trest jako bezúčelný, a tedy pro mladistvé nevhodný. Bohužel ani v novele „**zákon o odpovědnosti**“, která vešla v účinnost od 1. července 2017, není úprava týkající se mladistvých pachatelů v § 57 nikterak výrazná.

S účinností, jak již bylo zmíněno, od 1. července 2017 nabyly účinnost níže uvedené zákony a to: „**zákon o odpovědnosti**“ a „**zákon o některých přestupcích**“. V „**zákoně o odpovědnosti**“ se objevuje v některých ustanovení zmínka o mladistvých a to v ustanoveních 55 až 59 zákona č. 250/2016 Sb. jsou obsažena zvláštní ustanovení o mladistvých, ale i v tomto případě se jedná o velmi stručné definice. V podstatě je zde opět zakotven jako jeden z nejvíce používaných správních trestů – pokuta, kterou v případě mladistvých nepovažuje zpracovatel práce za vhodné řešení, z důvodu nevýdělečné činnosti mladistvých pachatelů, viz. §57 „**zákon o odpovědnosti**“. Jak se již zpracovatel práce několikrát zmínil, pokutu zaplatí zákonný zástupce, a tudíž nemá větší dopad na pachatele a tím tedy nepředchází k další recidivě. Dále je v „**zákoně o odpovědnosti**“ jako druhý možný správní trest zákaz činnosti, ale i v tomto případě je kladena podmínka, že nesmí bránit mladistvému v přípravě na jeho povolání, což tedy znamená, že pokud provede například dopravní přestupek a je studentem oboru automechanik, v tom případě nelze uložit zákaz činnosti za dopravní přestupek, protože by bylo mladistvému bráněno v jeho přípravě na budoucí povolání. Zpracovatel práce se pozastavuje nad aplikovatelností trestu zákazu činnosti, neboť lze předpokládat, že pravděpodobnost spáchání přestupku v oblasti týkající se přípravy na budoucí povolání, nebo za použití dovedností osvojených z přípravy na budoucí povolání, je vyšší, než

v jiných oblastech života mladistvého. K tomuto závěru došel zpracovatel vlastní úvahou, například, že může být mladistvý pod vlivem spolužáků, kteří jej motivují ke spáchání přestupku, nebo že má mladistvý přístup k vybavení školy, se kterým spáchá přestupek. Jedná se o majetek, který mu byl svěřen bezúplatně, a ke kterému nemá vypěstovaný vztah, jako řádný hospodář. Navíc lze předpokládat, že pokud si mladistvý osvojí při přípravě na budoucí povolání nějakou řemeslnou dovednost, kterou lze použít ke spáchání přestupku, že tak učiní.

Dále jednotlivá ustanovení „**zákona o odpovědnosti**“ nepřihlíží ke zvláštní péči a ochraně mladistvých pachatelů. Hlavně co se týká zásady ochrany soukromí mladistvého, která je z pohledu zpracovatele práce důležitá pro další začlenění mladistvého do společnosti, pokud se prokáže jeho nevina ve věci projednávaného přestupku. Do možných „lege ferenda“ návrhů, jak avizuje zpracovatel ve své práci, by se mělo zařadit do právní úpravy správněprávního trestání požadavek na specializaci pracovníků správního orgánu jednajícím s mladistvým pachatelem.

Novinkou zakotvenou v „**zákoně o odpovědnosti**“ je větší důraz na vzdělání pracovníků projednávající přestupková řízení, ale ani v těchto případech není kladeno speciální proškolení pro pracovníky pracujícími s mladistvými, jak je tomu v případě „**zákona o soudnictví ve věcech mládeže**“. Zmínka o vzdělání pracovníků je v ustanovení § 111 uvedeno a to, že úřední osoba oprávněná na základě vnitřního předpisu správního orgánu nebo pověření představeným správního orgánu k provádění úkonů správního orgánu v řízení povinna mít vysokoškolské vzdělání nejméně v magisterském studijním programu oboru právo na vysoké škole v České republice. Nemá-li takové vzdělání, musí mít vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu v jiné oblasti a zároveň prokázat odbornou způsobilost zkouškou u Ministerstva vnitra. Obsahem takové zkoušky je ověření znalosti organizace a činnosti veřejné zprávy a právních předpisů v oblasti odpovědnosti za přestupek. Tyto požadavky musí splňovat předseda rozkladové komise, ale nemusí je splňovat osoba projednávající přestupek na místě, ministr nebo vedoucí jiného úředního správního úřadu.

Předpokládá se, že do budoucna budou tyto nedostatky ze strany zákonodárců projednávány, nebo jim alespoň bude věnována patřičná pozornost, a případně dojde k jejich odstranění.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČERVENÝ, Z.; ŠLAUF, V. *Přestupkové právo. Komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů*. 12. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2004, ISBN 80-7201-508-7.
2. ČERVENÝ, Z.; ŠLAUF, V. *Přestupkové právo: komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů : podle právního stavu k 1.1.2003*. 10. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 80-7201-397-1.
3. HEJDA, J.; PŘIBYL, K. *Správní právo*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2011. ISBN 978-80-87472-14-9.
4. HENDRYCH, D. a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. Praha: C.H.Beck, 2012, 792 s. ISBN 978-80-7179-254-3.
5. HORZINKOVÁ, E.; ČECHMÁNEK, B. *Přestupky a správní trestání: právní úprava k 1. 5. 2008*. 4. dopl. (1. vydání 1998). Praha: EUROUNION Praha, 2008, 311 s. ISBN 978-80-7317-069-1.
6. JELÍNEK, J.; MELICHAROVÁ, D. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou: (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů): podle právního stavu k 1. 9. 2004*. 1. vydání. Praha: Linde, 2004, 144 s. ISBN 80-7201-493-5.
7. JURNÍKOVÁ, J. *Správní právo: zvláštní část*. 5. dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3417-3.
8. MATES, P. *Základy správního práva trestního*. 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, 180 s. ISBN 978-80-7400-357-8.
9. MATOUŠEK, O.; KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. aktualizované vydání. Praha: Portál, 2003, 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
10. MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikování forenzní psychologie*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, 296 s. ISBN 978-80-247-4580-0.

11. PRÁŠKOVÁ, H. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, 420. s. ISBN 978-80-7400-456-8.
12. PRŮCHA, P. *Správní právo obecná část*. 8. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Doplněk a Aleš Čeněk, 2012, 427 s. ISBN 978-80-7239-281-0.
13. PRŮCHA, P. *Správněprávní odpovědnost se zaměřením na problematiku stíhání přestupků*. 1. vydání. Brno: Univerzita J.E. Purkyně, 1988.
14. SCHELLEOVÁ, I. *Právní postavení mladistvých*. 1. vydání. Praha: Epolex Bohemia, 2004, 250 s. ISBN 80-86432-82-3.
15. ZEZULOVÁ, J. Několik poznámek k výzkumu „Věková hranice trestní odpovědnosti a kriminalita mládeže.“ *Státní zastupitelství*, 2011, roč. 9, č. 1-2

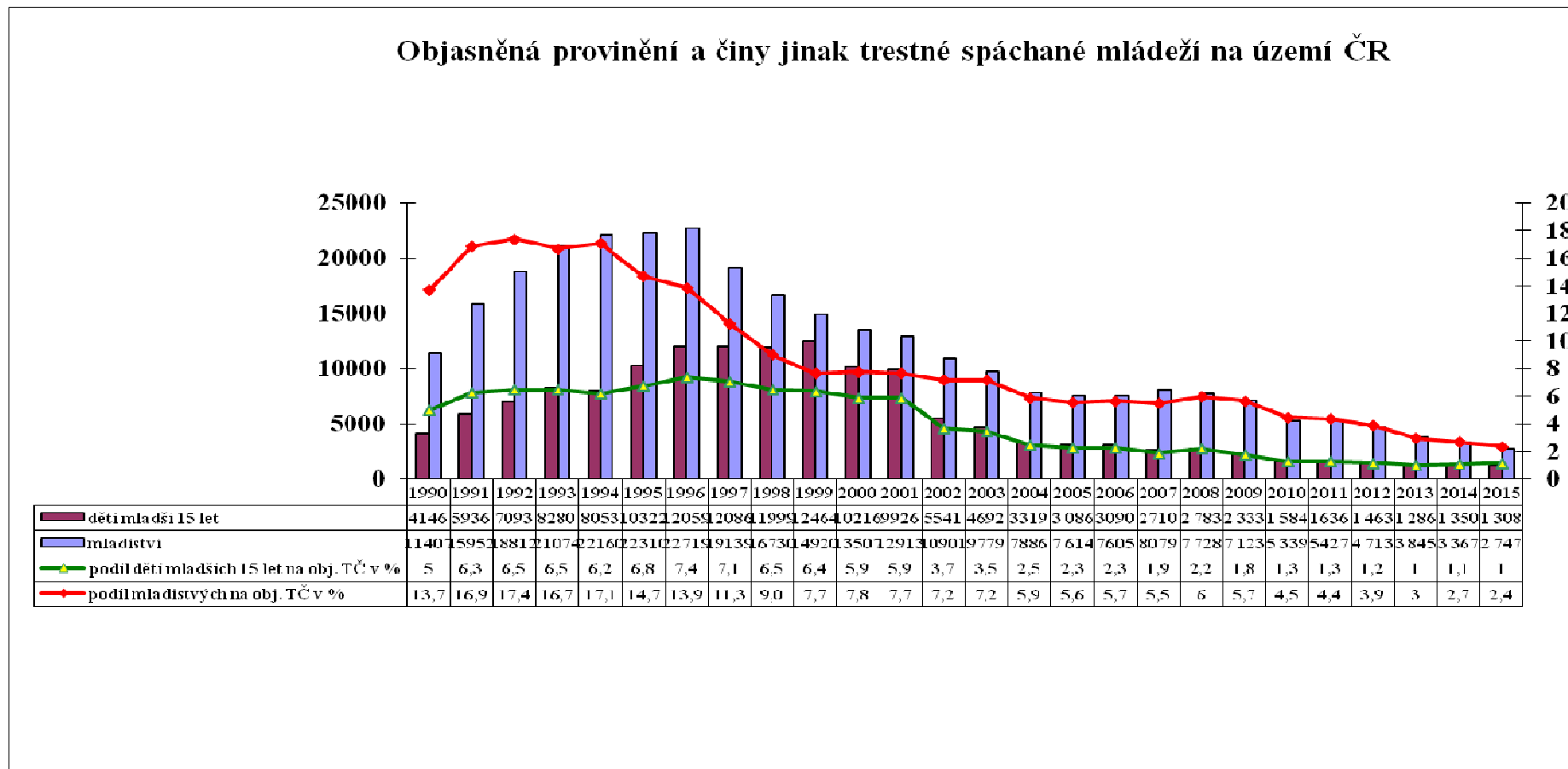
Elektronické zdroje

1. COUNCIL OF EUROPE. *Recommendation CM/Rec (2008)11 on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures*. [online]. Wcd.coe.int, 5.12.2008. [cit dne 26.01.2017]. Dostupné na: <<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1367113&Site=CM>>.
2. HERCZEG, J. *Veřejnost a řízení proti mladistvým. Zásada veřejnosti a přístup médií na jednání soudu, 1. část [Systém ASPI] TP. – Trestní právo [cit. 2017-02-01]* Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
3. PEŘINOVÁ, Eva. *Správněprávní trestání mladistvých v režimu přestupkového zákona*. *Správní právo*[online]. 2011, XLIV(4), 209 -214 [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/spravnepravni-trestani-mladistvych-v-rezimu-prestupkoveho-zakona.aspx>
4. VÁLOVÁ , I. a kol., *Tejc navrhne snížení hranice trestní odpovědnosti na 13 let*. Česká justice [online]. Publikováno 28. 2. 2016 [cit. 1. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/02/tejc-navrhne-snizeni-hranice-trestni-odpovednosti-na-13-let/>

Legislativní dokumenty

1. Předpis č. 494/2012 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Část první, čl. 1.
2. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. ledna 2010, sp. Zn. 5 As 65/2009
3. ČESKO. Zákon č. 200/1990 Sb. Zákon České národní rady o přestupcích. In: Sběrka zákonů, Česká republika. 1990
4. ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. Zákon České národní rady o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In: Sběrka zákonů, Česká republika. 2016
5. ČESKO. Zákon č. 251/2016 Sb. Zákon České národní rady o některých přestupcích. In: Sběrka zákonů, Česká republika. 2016

Přílohy

Příloha č. 1. Objasnění obvinění a činy jinak trestné spáchané mládeží na území ČR